

Vértess-éle Sósorszesz Minden háznál szükséges.

12003

1900. párisi vilákiállításon Grand Prix. Kwizda-fluid.

Kigyójel (Touristafluid.) 11744b

Aromatikus hedőzölésre az idegek és izmok erősítésére.

1 üveg ára 2 korona.
1/2 üveg ára 1 kor. 20 fl.

Erősítés és erőmegújítás céljából eredményteljesen használják az összes turisták, kerekpárosok és lovaglók nagyobb túrák után. Kwizda-Fluid valódi csak a mellette álló védjeggyel. Kapható minden gyógyszerárban. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár: Török József gyógyszerész
Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut. 36. sz.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Higiénikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszerszám gyengédek, vérszegények és lábadozók számára. Etvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.

1900-1906. 3000-nál több orvosi vélemény. Kínálták a J. SERRAVALLO, Trieste-Barcelona.

Vásárolható a gyógyszerárban filléres üvegekben 4 K 2.80, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

FÖLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSZEPIJTŐ
SZER

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

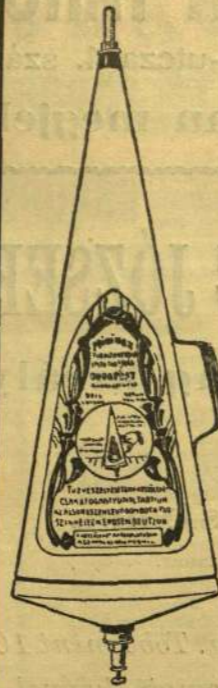
Téli és nyári gyógyhely. — Természetes forró-meleg kénes források, iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizusodák. — Olcsó és gondos penzió. — Csusz, köszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a 19015 Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSEGE A TŰZ,

mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz. Nagy gazdaságokat, egész községeket pusztít el. Legjobb védelem a tűz ellen

„MINIMAX“

Önműködő tűzoltó készülék, melylyel bármely laikus még csirgében elfojtathatja azt. Erről számtalan bizonyítvány tanuskodik! Az ország legnagyobb birtokosai sok száz példányban szereztek be Minimax kézi tűzoltó készülékeinket.

Felvilágosítással szívesen szolgál a Magyar Minimax Gyár Részv.-Társ. Budapest, VII., Ilka-utca 31.

Telefon 37-31. 12134

VASÁRNAPI UJSÁG

26. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JUNIUS 30.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 16 korona.
Félévre 8 korona.
Negyedévre 4 korona.

A Világkronika-val negyedévenként 80 fillérel több.
Külföldi előfizetésekre a postailag meg-határozott vitéldij is csatolandó.

EZER ÉV — ÉRCZBEN.

VILÁG LEGELŐKELŐBB társasága most Budapestben idők; nem is valami nagyon fényes helyen, odakünn a külső váci-úton, egy nagy gyárnak a raktárhelyiségében. Csupa igen-igen nagy úr, a kinek csak a kisebbik tulajdonsága volt az, hogy vezér volt, fejedelem volt, király volt. Az ilyesmi nagyon dicsőséges véletlenség; de mégis csak véletlenség. A Napoleonok kevesen vannak a történelemben: a legtöbb király úgy lesz király, hogy

király fiának születik. Már pedig az, hogy az ember ki fiának születik; nem ő tőle függ. Ezért mondjuk, hogy azoknak az ércz-embereknek odakünn a külső váci-úton, ez a rangjuk csak a kisebbik. A nagyobbik az, hogy egyebek is voltak, mint csak fejedelmek. Nagy fejedelmek, nagy királyok voltak. Dupla porciót szereztek maguknak a legnagyobb dicsőségből, a mi embernek adatik: a halhatatlanságból.

Mert a királyok mindjárt a halhatatlanság számára születnek. A történelem az anyakönyvük. Belékerül a nevük, ha különben egybe se volt

az életüknek, a mi belékerülhetne. Az egyszerű halhatatlanság tehát az uralkodóknál nem sokat számít. Ki kell érdemelniük még egy másodikat is, hogy csakugyan örökké éljenek.

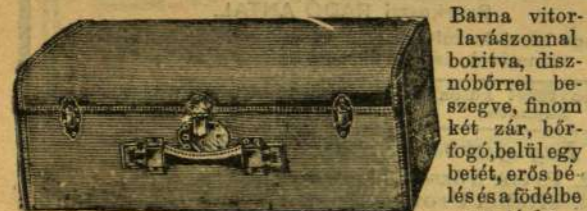
Azok a fejedelmek, a kik most ott várakoznak egy csapatban a Hungária érczöntő-gyár falai között, mind ebből a második, azaz hogy érdem szerint első csapatból való. Ezer esztendőnek fejedelmei, bölcs és hatalmas uralkodói közül válogatták össze őket: a legbölcsöket és leghatalmasabbakat. Messziről jöttek és — még messziből. A kit csak egy-kétszáz esz-

HELLER-féle angol táskák.

Hossza 40 45 50 55 60 65 70 cm.
Ár K 27.— 31.— 35.— 39.— 42.— 46.— 53.—
világos tehenbőröl 40—55 cm.-ig 2.— K, 60—70 cm.-ig 3.— K drágább. 12218

HELLER-féle ruha-bőrönd.

Hossza 60 65 70 cm.
Ár K 25.— 27.50 29.50
Nagy választék utibőröndök, toalettkáskák,ecessairek és finom bőrárakban. Budapest, Károly-kört 3. szám. Képes árjegyzék bérmentve.

Előpatak gyógyfürdő

Kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, altesti léphajóknál, köszvény és eszmiál, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fejlődő betegségnél. A nagyirű előpataki gyógyvizek orvosi javaslat szerinti ivása, szuszektó és melegítő és itt feltalálható kisegítő gyógyszerközökkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyintézet, kezeles, masszázs, svédorna, diétikus étrend) rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdő-ideje május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Sepuszentgyörgy, honnan állandó órák közelekedés van. Lakás, ellátás olcsó és választékos. Az elő- és utóidejében (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és zemedjének feltüntetend, lakások 50%-al és ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpataki ásványvíz, mely a szénsavdús, égvényes vassal közüti első helyet foglal el, mint gyógyszerköz, hánál is használható és átitó, kellemes ital itatván vagy borral vegyítve, nagy kedvelésnek örvend. Itthon és a külföldön évekint egy millió palacknál több kerül forgalomba. Székiúdszéki hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben.

Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság. 12192

A Magyar Királyi Államvasutak nyári menetrendje.

A vonatok indulása Budapest nyugoti p. u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest nyugoti p. u.-ra.					
Délelőtt		Délután		Délelőtt		Délután			
vonat-szám	óra	vonat-név	hová	vonat-szám	óra	vonat-név	honnan		
102	1 00	kel.ost. (Wien, Páris, Ostende, London)	6704	12 05	szv. Cegléd, Szolnok	701	12 50	kel.ost. (Konstantinápoly, Bukarest)	
146	5 45	szv. Rákospala-Újpest	128	12 25	szv. Nagymaros	141	4 18	szv. Rákospala-Újpest	
712a	5 50	szv. Szeged, Szolnok	4108	12 40	szv. Dorog	148	5 35	szv. Dunakeszi-Alag	
122	6 00	szv. Érsekújvár	158	1 10	szv. Dunakeszi-Alag	721	5 45	szv. Cegléd	
150	6 15	szv. Göd	4114	1 15	szv. Piliscsaba	6605	6 00	szv. Lajosmizse	
9502	6 40	szv. Kecskemét	126	2 05	szv. Párkány-Nána	6701	6 15	szv. Szolnok, Cegléd	
4102	6 45	szv. Esztergom	704	2 20	szv. Rákospala-Újpest	145	6 25	szv. Rákospala-Újpest	
148	6 55	szv. Rákospala-Újpest	190	2 30	szv. Budaörs, Bázis	1407	6 35	szv. Berlin, Zsolna	
1404	7 20	szv. Zsolna, Berlin	4104	2 40	szv. Érsekújvár	217	7 05	szv. Párkány-Nána	
104	8 00	szv. Wien	720	2 45	szv. Cegléd	709	7 15	szv. Bázis	
152	8 05	szv. Dunakeszi-Alag	0504	2 50	szv. Lajosmizse	4107	7 25	szv. Dorog	
712	8 30	szv. Temesvár, Kátrinyos, Bázis	106	3 00	szv. Kecskemét	147	7 35	szv. Rákospala-Újpest	
134	8 50	szv. Nagymaros	170	3 20	szv. Wien, Páris	117	7 45	szv. Páris, Wien	
4110	9 05	szv. Piliscsaba	162	3 15	szv. Rákospala-Újpest	6501	7 50	szv. Kecskemét	
116	9 20	szv. Wien, Berlin	130	3 25	szv. Nagymaros	149	7 55	szv. Lajosmizse	
154	9 35	szv. Rákospala-Újpest	716	3 30	szv. Szeged	131	8 10	szv. Cód	
708	9 40	szv. Bukarest, Bázis	108	3 35	szv. Nagymaros	718	8 20	szv. Kiskunfélegyháza	
9508	11 15	szv. Lajosmizse, Kecskemét	164	6 10	szv. Rákospala-Újpest	4101	8 35	szv. Esztergom	
156a	11 25	szv. Rákospala-Újpest	124	6 20	szv. Párkány-Nána	123	8 45	szv. Párkány-Nána	
136	11 35	szv. Nagymaros	722	6 30	szv. Cegléd	151	9 10	szv. Dunakeszi-Alag	
6704a	11 55	szv. Cegléd	6506	6 45	szv. Lajosmizse	705	9 15	szv. Szeged	
1) Vasár- és ünnepnapokon május 19-től közlekedik.	1406	7 00	szv. (Pozsony, Wien?)	153	10 20	szv. Rákospala-Újpest	1408	9 25	szv. Berlin, Zsolna
2) Vasár- és ünnepnapokon május 3-tól közlekedik.	166	7 15	szv. Bukarest, Bázis	715	10 40	szv. Rákospala-Újpest	1405	9 45	szv. Szeged
3) Vasár- és ünnepnapokon május 19-től közlekedik.	139	7 50	szv. Nagymaros	119	10 50	szv. Érsekújvár	6503	9 50	szv. Cegléd
4) Május havában csak Vácig közlekedik.	706	10 10	szv. Vác	4113	10 05	szv. Rákospala-Újpest	167	10 15	szv. Vác
5) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik.	1408	10 30	szv. Zsolna, Berlin	130	10 30	szv. Nagymaros	120	10 45	szv. Nagymaros
6) Minden szerdán és szombaton közlekedik.	172	11 00	szv. Kiskunfélegyháza	723	10 50	szv. Konstantinápoly	901	10 55	szv. Belgrád
7) Pozsony felé csak június 1-től közlekedik.	902	11 20	szv. (Belgrád, Konstantinápoly)	101	11 00	szv. Esztergom	121	11 30	szv. Érsekújvár
	702	11 30	szv. (Bukarest, Konstantinápoly)	171	11 10	szv. Rákospala-Újpest			

AZ EZERÉVI EMLÉK ÁRPÁD-SZOBRA ZALA GYÖRGYTŐL. Kiser fényképe.

AZ EZREDÉVI EMLÉK SZOBRAI AZ ÉRCZÖNTŐDÉBEN.

tendőnyi távolság választ el tőlünk, az még a legközelebb utat tette. De ott van közöttük első fejedelmünk, a honalapító Árpád is, a kit ezer esztendőnek roppant messzeségéből hozott ide a művész képzelete, hogy érezbe öntött daliás alakját a földi halhatatlanság trónjára emelje.

A Zala György ezredévi emlékének ércalakjai ezek a királyok, fejedelmek, vezérek. Az Andrassy-út végén, a hol a pompás *avenue* fasorai a liget zöld lomb-tengerébe szakadnak, már évek óta ott áll az íves félkör, közepén az óriási oszlop, tetején a kék levegőben úszó ércangyallal. Ez a félkör lesz az ő trónusuk. Közös trónja a nagy uralkodók egy egész kongresszusának.

A trónus tehát készen van és sokan türelmetlenül nézik, hogy még mindig — üres. Pedig ez a türelmetlenség talán nem is illendő és nem is megokolt. Ilyen nagy uraknak nem szabad zokon venni, ha egy kicsit megvárakoztatnak bennünket: azután meg bizony idő kell ahhoz, a míg ennyi halhatatlanság mind a maga méltó formájába öltözik. Kisebb hibája nem lehet egy szobornak annál, mint ha — lassan készült. Ennél sokkal nagyobb baj lenne az ellenkezője. Ha meglátszanék rajta, hogy elhamarkodták.

Az pedig, hogy az ezredévi emlékek szobrai készülnek, sőt nagyobbára már el is készültek, a fotográfáikból nyilvánvaló. Egy sereg nagy fejedelmünk, királyunk várja csillogó ércmezében, hogy egy szép napon bevonuljon az Andrassy-út végére, elborítva az üres kő-trónust a halhatatlanság örök életével. Micsoda példátlanul nagyszerű ünnep lesz az, mikor egy egész sereg nagy királyunk foglalja el egy napon a trónusát! Valóban, ezer esztendőt kell megérnie egy nemzetnek, hogy egyszer egy ilyen ünnepe lehessen.

*

Az ezredévi emléket a nemzet emeli Magyarország fennállása ezeréves évfordulójának emlékére, másfél millió korona költséggel. A megbízást a kormánytól a milleniumi esztendő előtt Zala György kapta meg s 1896-ban készen volt már az emlékek mintájával és Gábor arkan-gyal alakjával. A hatás nagy volt és a kormány minden változtatás nélkül beleegyezett a végleges kivitelbe. Az építészeti részét, a mely már készen áll az Andrassy-út végén, *Schickedanz* Albert tanárral együttesen tervezték, s ez maga

512 ezer koronába került. A művész évszázadokra szóló, maradandó alkotást óhajt adni hazájának s ezért az építészeti részen nem a modern stílust alkalmazták, hanem a kiforrott renaissance stílust, a melybe a legharmonikusabb illenek bele a nagyméretű bronz-szobrok. A szobor megteremtésében a művészt az az eszme vezérelte, hogy Magyarország ezeresztendő történetét áttekinthetően szimbolizálja, úgy, hogy a legegyszerűbb ember is megértse és átértse.

A főcsoportot a vezérek csoportja teszi, a mely az íves oszlopok előtt álló talapzatra kerül. A vezérek bejövételével kezdődik a magyar nép története. A vezérek lóháton lesznek, a hogy bejöttek a hazába. Közöttük karcsú oszlop szökik a magasba; tetején *Gábor* arkan-gyal, a ki a pogány magyarokat a kereszténységbe vezérelte. A félkörök oszlopai között áll majd a magyar történet tizenhárom legnagyobb királya, *Szent Istvánról Ferencz József*ig, a kiknek legfontosabb szerepük volt ennek a nemzetnek életében. Magyarzatul mindegyik alatt lesz egy domborművű kép is a legnevezetesebb mozzanattal, a mely uralkodásuk alatt történt. Az oszlopok parkányaira négy nagy allegorikus csoport kerül. A főoszlop mögött jobbról a *Béke*, balról a *Háború* bigája; a külső szélékre pedig jobbról a *Tudás* és a *Dicsőség*, balról meg a *Munka* és *Jólét* szobrai. Összesen hatvanhárom szobrászati alkotás lesz az emléken, majd mind kétszeres életnagyságban. Ezek közül Zala egy rövid évtized alatt elkészítette mind a két biga-csoportot, a melyek mindenike négy részből áll, továbbá a másik két allegorikus csoportot, a melyek közül a *Tudás* és *Dicsőség* mintájával 1900-ban a párisi világiállításán már elnyerte a grand prix-t. Most vették át tőle Árpád szobrát s majd mind készek a király-szobrok is. Ezeket Zalan kívül: *Füredi Rikárd*, *Kiss György*, *Teles Ede*, *Semsei Károly*, *Popper Szigfrid* és *Margó Ede* mintázták. E mellett közben Zala elkészítette az Andrassy-szobrot is és egy egész sereg apróbb szobrot, a miket elvégre is meg kellett csinálnia; mert állandóan nem is foglalkozhatott nagyszabású munkájával.

RÓZSÁK.

Arra alá Somogyságban
Most nyílnak a rózsák,
Fehér szirmuk, piros szirmuk
Egy kis lánynak, barna lánynak
Lába elé szórják,
Fehér, piros rózsák . . .

Bolygok én a nagyvárosban,
Kemény kőutczákon,
Lépten-nyomon mégis én is
Fehér rózsák, piros rózsák
Nyiló bokrát látom,
Rózsák útját járom.

Kérdezitek: hogyan kerül
Utamba a rózsza?
— Arra alá Somogyságba!
Egy kis lányka, barna lányka,
Maga nyiló rózsza:
A megmondhatója! . . .

Lampérth Géza.

SZÁNTÓK MENTÉN ROBOG A VONAT.

Vonatunk lankás szántók mellett vágat
S én megbukok meleg, puha ölén.
Kint márcziusi szellők fujdogálnak,
Termékeny illatot hajtvá felém
S vonatunk halmos szántók mentin vágat.

Az ablakon betorlanak a párák,
A nyersék, erősek, illatosak.
Dús özönük megremegetve jár át
S az ugarnál lelkem harmatosabb,
Míg torlanak be a reggeli párák.

Itt, a mi még tavaly hullt el a földbe,
Már ütközik a zsenge zöld vetés.
Emitt egy széles tábla, röge törve;
Lesi már a magot, nyitva a rés . . .
A tábla göröngye, dús röge törve.

Amott, míg a földet hosszant sodorja,
Mély sebeket hasogat az eke.
És duzzad a hantok türemelő sorja,
A porhanyó, a kövér fekete,
A míg az eke a földet sodorja.

A betódult friss szag a földből árad.
Most kezdődik az életfolyamat,
A mely beváltja idején a nyárnak
Az ígéreket, az álmokat
S a földből a friss szag betódul, árad.

A honnan eredtem s a hova térek,
Az volt a bölcső s az lesz majd a sír,
Lelkem a földhöz, hol sarjad az élet,
A kövek, téglák közül visszasír,
A honnan eredtem s a hova térek.

A lelkem édes harmatok megesték,
A míg a vonat robot botorúl.
S a föld meghasgatott, fekete testét
Ölve, lelkem a rögre borúl . . .
. . . És én tovább robotok botorúl.

Haraszthy Lajos.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A hordóra rögtön leült Süvegjártó Ágnes. Noszty elkezdett táncolni, de alig perditett egyet-kettőt Tóth Marin, mikor a selyma Guba Pali fölhajította duhaj kedvvel a Kolotnoki Jóska selyempántlikás kalapját a diófára, s az ott maradt lóva fent a galyak között, Kolotnoki fölmászott a kalapjáért s ha már egyszer ott volt a magasban, az a gavaléros gondolata támadt, hogy miután a banda éppen a fa árnyékában állva muzsikált, leereszt a Rupit hegedűjébe egy ezüst forintost. A forintos azonban a primás orrára esett, úgy, hogy abból legott megeregett a vér. Látván a saját vért folyó a kabátján (ámbar a cigány szereti a pirosat), ezúttal rémülten ejté el hegedűjét, valóságos halálordítást hallatva, mely csak fokozódott azáltal, hogy a szerencsétlen hegedű

A BÉKE ALAKJA A BIGÁRÓL.

A készülő ezredévi emlékről, Zala György szoborművei.

A HÁBORÚ ALAKJA A BIGÁRÓL.

épen egy kőre esett és megeregett, a mely körülmeny folytán stradiváriussá lépett elő. Nagy galamuta támadt ebből; Rupit jajveszékésbe tört ki a drága hegedűje miatt, a banda többi tagjai, látván vezéruk katasztrófáját, keresztbe tették vonóikat, a brácsás vizért szaladt, lemosni a Rupit arcát.

— No mi az? — riadtak fel a táncosok. — Hát mért nem muzsikáltok, hékás?

Rupit még mindig kiabált, átkozódott cigány nyelven, mire a többiek is nekibátorodának:

— Nem urák ezek, — mondá a flótás és kezdte a flótáját a szarvasbőr-tokjába csúsztatni.

— Reselt figét ezeknek, nem muzsikát, — vélte a cimbalmos, — szúrják le elibb a hegedű árát!

Nosza odaugráltak a rendezők a sztrajkolókhoz, észretéríteni igyekezvén az elkezeredett Rupit, hogy így, amúgy, hiszen Kolotnoki jót akart, pénzt hagyított le, ki tehet arról, hogy rossz helyre esett, hiszen a pénznek nincsen esze (pedig dehogyan nincsen). Rupit váltig csökönnyös maradt, míg végre tömérdek huza-vona, fenyegetés, gorombáskodás, könyörgés után sikerült őt megnyugtanni tíz forintnyi kárpótlás ünnepélyes ígéréstével, a mi nem is volt túlzott összeg, ha meggondoljuk, hogy az utolsó stradivariusok egyikének összetörését volt hivatva fedezni.

Mig az alkudozások tartottak, a sokáig húzódozó szünet bő alkalmat nyújtott a csevegésre, azokról a bizonyos esacsiságokról, melyek semmikép se alkalmasak a följegyzésre.

— Még nem is kérdeztem, hogy hívják? — kezdé Noszty.

— Találja ki!

— Juliskának?

— Nem.

— Hát hogy?

— Klárának.

— Klára szép név, de hát a vezetékneve?

— Minek azt tudni? — vélte Tóth Mari. — Ne legyen olyan kíváncsi.

— Arra gondoltam, hogy ha talán egyszer kedvem jönne levelet írni.

— Nekem? — szólt a leány ijedten. — Oh, hiszen az lehetetlen.

— És ugyan miért volna lehetetlen? A posta elviszi akárhova.

Mari habozott egy perczig a felelettel, miközben fülig pirult.

— Az asszonyom sohase engedne meg ilyen levelezést.

— Különös asszonyosság lehet, — jegyezte meg Noszty vidáman, — csak nem valami apácza fejedelemszony?

— Nem, nem, de mégis . . .

— Egyszerűen ne mutassa neki a levelet.

Mari nem felelt, de Noszty örömet talála őt ebben a kérdésben megkínózni, sarokba szoritani.

— No ne okoskodjék hát, Klárka, mondja meg a címét kérem, — rimázkodó, lágy hangon ismételte, — mondja meg, ne keserítsen meg, hiszen olyan szomorú még gondolatnak is, hogy sohase lássam többet . . . de persze maga nem bánja . . .

— Hát mit tehessek? — rebegte bizonytalanul, nagy zavarral.

— Mondja meg a címét és a többit bizzára, — suttogta a vadász mámorosan.

Tóth Mari megrázta a szép fejét, s álmátog tekintetét lesütötte.

— Nem mondatom meg, éppen azért, hogy ne irhasson . . . nem akarom.

— De hiszen nem mutatná meg az asszonyának.

— Meg kellene mutatnom, — felelte akadózva, — mert tudja meg az igazat, mert, de ne nevéssen ki kérem, nem tudok olvasni.

— Oh, szegény kicsikém! Szegény kicsikém!

Jó szerencse, e pillanatban megszólalt a zene, mozgásba jöttek megint a lábak és megpihenhettek a nyelvek, Mari szabadabban lélegzett, Noszty azonban a boldogtalan szerelme adta, daczosan szegte le fejét s elfordította tánczosnéjától. És mintha a keserű érzései annyira kicsordultak volna, hogy a lábába is jutott, vad szilajsággal járta a táncot. Ahol ni, Brozik uram is beugrott s éppen Répásiné asszonyommal (mintha elefánt tánczolna a téhennel), mindkettőjükörül csorgott a verejték, a Brozik nagy tokája ide-oda rengett, míg a Répásiné pufók arca szinte már a kékbe játszott a fölhevüléstől.

— Talán már elég is lesz, — lihegte. — Öregek vagyunk már, szomszéd.

— Többet ér egy negyedóra napfény télen, mint egy egész napfényes hét nyáron. Ez az én véleményem, szomszédasszony lelkem.

Széles jókedvben, ott rezegtetve magát és méltó terhét közvetlen Noszty mellett, miközben barátságosan ütött rá a vállára:

— Sohase halunk meg, vadász uram.

Noszty dühösen fordult meg, hogy megfenyítse, a ki vele komázni mer, de meglátván Brozikot s eszébe jutván, hogy hol van, egy mély sóhajjal felelte:

— Bárcsak már meghaltunk volna!

— Hát mi a baj, haj, haj, hop?

— Nem akar a rózsám szeretni, — nyögte ki keserű panaszát a vadász, mire úgy látszik, megesezt a tánczosnéja szive, önkéntelenül hozzásimult, szinte hozzátapadt.

Delejes áram futott erein keresztül s szenvedélyesen magához szoritotta, — pedig ez már nem is tartozott a szerephez.

— Nem tud olvasni? — suttogta lázasan. — Hát a szemekből sem tud?

— Nem próbáltam, — lihegte a leány ábrándosan. — Jaj, agyonszorít!

Legott elbocsátotta a derekát, aztán már

KÖNYVES KÁLMÁN.

IV. BÉLA.

RÓBERT KÁROLY.

HUNYADI JÁNOS.

AZ EZREDÉVI EMLÉK SZOBORMŰVEI. — Kisser fénykép.

I. MÁTYÁS.

I. FERDINÁND.

III. KÁROLY.

II. LIPÓT.

AZ EZREDÉVI EMLÉK SZOBORMŰVEL. — Kisser fénykép.

BALLAGI GÉZA.

csak előtte cifrázta, szép, formás mozdulatokkal, daliásan, mind a két kezét a csipőjére téve. Addig-addig iretek-forogtak, míg egyszer csak odaérték a cigány elé. Feri egy bankót csúsztatott titokban a primás tenyerébe s parancsoló mozdulattal kiálta rá:

— Ácsi more! Ez jön most.

S dalolni kezdte, a táncosnéjára szegezve izzó tekintetét (nem volt már ebben semmi mesterkéltséget)

Nézz rózsám a szemembe,
Mit olvasol belőle?

Mari eleinte pusztán nótának vette, s inkább lesütötte a szemét, semhogy bele mert volna velők nézni a vadászéba, fákyla a fákyától gyúlik, jaj, dehogyan nézne oda, hanem a legény nem engedte, s addig ismételte a dal első sorát, mindig csak azt húzta a cigány is, hogy feltűnő jelenetét kezdett fajúlni, — akkor már mégis csak czélszerűbb, ha bele néz.

Rávetette búzavirágzin szemét, csak egy villantásra találkoztak a négy szem, csak annyi ideig, a mennyiig a nyíl egy falevelet áthatít (de talán az is sok volt), aztán lehúnyta, mintha megperzselték volna, rájuk hűződött pihentetőül a selyemrojtos szemhéj.

Mit olvasol belőle?
Ugy-e azt mondja,
Ugy-e azt mondja...

Dalolta Noszty tovább, miközben megfogta a Mari kezét:

— No hát mondja már, hogy mit mond, mit olvasol ki?

— Azt, hogy maga bolondot úz belőlem, — felelte a leány tündöklő mosolylyal, a mely elárulta, hogy maga se hiszi, a mit mondott.

A párkák keze azonban sohasem pihen egészen, váltig új szálak fonódnak le a gúszalyaikról. Kolotnoki Józsi nagyon zokon vette a flótás mondását, hogy ő nem urak s hangulatot kezdett csinálni a rendezők közt a mellett, hogy ezt meg kell torolni, a flótás szemtelenkedett velők, ezt nem viheti el szárazon, meg kell a flótást verni, hogy lepedőben vigyék haza, ezt kívánja az iparos ifjúság becsülete. Ebbe bele is nyugodtak a többi rendezők, mert a becsület egyugyanazon koszttal táplálkozik, eltérő vélemények csak arra nézve voltak, hogy most lasnoklják-e el a flótást, vagy csak a szüreti mulatság legvégén? Sőt volt egy harmadik indítvány is, a fiatal Broziké, melyben szintén benne foglaltatott az elagyabugyalás,

de, úgymond, előbb be kellene bizonyítani, hogy urak vagyunk, ez pedig akként volna keresztülvihető czélszerűen és olcsón, ha valahogy egy négyest lehetne összehozni, mert a négyes okvetlenül imponálna a bandának s nagyra nevelné a mulatság tekintélyét a külvilágban is, ha híre menne a városban, hogy négyest is tánczoltak a szüreten.

Úgy ám, négyest, de ki tud négyest tánczolni? Nagy dolog az! Arra sincsen módja a szegény mesterlegénynek, hogy a fejét megakná műveltséggel, nem hogy különböző ismeretek jussanak még a lábaiba is. Hiszen gyönyörű volna egy négyes, nagy eset volna, szó sines róla, Findura bácsi holtig kevélyen emlegethetné, hogy valamikor négyest tánczoltak ebben a szőlőben, de azért mégse tanácsos buga fővel neki ugrani, mert hátha valami világraszóló felsülébe vagy nevétségbe lyukadna ki a dolog, hanem egy kis előleges tapogatózás nem árthat, hogy ki tud, ki nem tud, s hány pár állana ki a döntő perczben?

A fiatal Broziké bizott meg ezzel, mire sorba vette a fiataliságot, s így jutott el Nosztyhoz is, megszólítván őt illő módon:

— Szokott kegyed négyest tánczolni?

— Csak nem akar engem tánczosnének? — kérde nevetve.

— Szeretnék egy négyest rendezni, ha elég vállalkozó akad.

Noszty a tánczosnéjához fordult.

— Akarna velem egy négyest tánczolni?

— Miért ne? — felelte Mari odaadón.

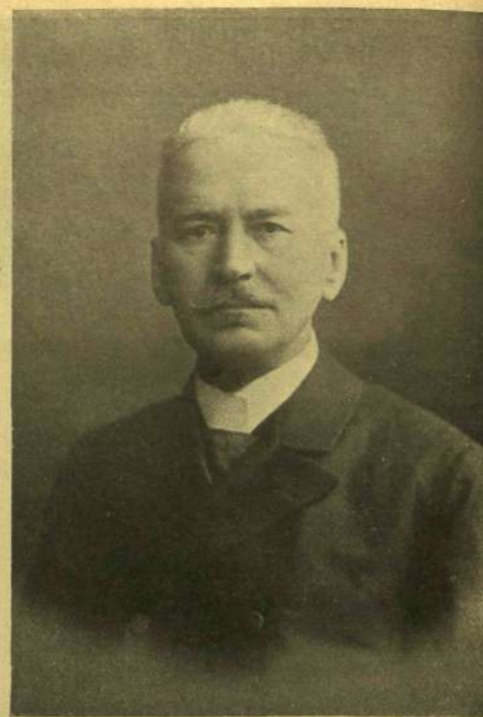
Úgy látszik, több helyütt is szerencsével járt a kis beesett szemű Broziké, mire hirtelen nagy nyüzsgés-mozgás támadt, mint a futótűz terjedt el a hír, hogy négyes készül, a mi csodálatosan följázotta az idegeket és emelte az önérzeteket. Mindenki nagyobbának, előkelőbbnek érezte magát egy fokkal, kivéven azok a leányok, a kik nem tudtak négyest tánczolni s marezangoló lelkiismeretfurdalással mélyedtek el múltjukban előforduló olyan mozzanatokba, melyek lehetővé tették volna a finom táncz elcsúsztatását.

A rendezők lázasan futkároztak ide-oda, a nagy esemény közből. Ezer és egy kérdés merült most fel (nem olyan könnyű ez, a hogy látszik). Megtanácskozandó, mikép történjen a megszólítás: Urak, hölgyek, vagy pedig: Férfiak és nők? Természetesen urak, hölgyek. De az egyes figurák egymásutánjával és elnevezésével sem volt egészen tisztában Broziké úr, hiába tanulta a mézarósságot Décsben. Ezeket bizony magával Rupival kellett megbeszélni, de ebből fölfüggesztette a tánczot s utólag kispörtéket és kiegyengették a tánczhelyet.

Noszty ezalatt elbocsátván tánczosnéjét, hogy a négyeshez majd visszatér, fölkereste idősb Broziké urat, hogy valami enivalót kerítsen tőle, mert a gyomor is megköveteli a magáét, — kivált olyan sovány ebéd és annyi testmozgás után. Hanem iszen egyéb se kellett, csak jelenie, hogy éhes. Ha eddig senki se törte magát őt észrevenni, vele megismerkedni, míg semmire se volt szüksége, most bezzeg tizen is rohantak az élelemmel rakott kosaraikhoz, fölséges hideg peccenyék: malaczkok, ludak, foglyok, nyulak, torták, fánkók és nyalánságok kerültek ki a sustorgó zsiros papirosok közül.

— Ide, ide, öcsém uram. Ebből tessék, kedves öcsém! Ne vesse meg a mienket. Tiszteljen meg minket is.

Ha nem álltak is egészen jó lábón a finom, előkelő tónussal, de a magyar vendégszeretet a maga teljességében duzzadozott. Tartaléknak eldugott pókhálós palaczkok kerestettek elő

ALMÁSI BALOG TIHAMÉR.

ugyancsak a kosarakból, vagy a krispinek és köpenyek zsebeiből, zöldesbe játszó, arany színű nedveikkel, melyek a városi pinceszékből öreg korukban származtak vissza a hegyre, melytől eredtek. Egymásra licizáltak a jó emberek. Ebből igyék, ez a jó! Mi az a pohárban? Ugyan, öntse ki azt a lörét! Eh, ne hallgasson azokra, kóstolja meg az úr az enyimet!

Igy kínálgatták fölvaltva, azt se tudta már, mit igyék, mit igyék, a sok szivességtől, a veszprémi püspök se dűskál annyi jóban, le is telepedett az asztalhoz nagy kényelmesen, de még jól se lakott, már a cigány a négyes akkordjait kezdte jelezni, a párok immár sorakoztak kétfelől és a rendezők harsányan kiáltottak.

— Urak, hölgyek, sorakozzanak! Kezdődik a négyes! Ide, ide a sorba! Ej no, gyűljenek már, kutya mérges teremtette!

Noszty is felugrott, sietett megkeresni a tánczosnéjét. Körülnézett a leányok hullámzó során, de sehohsem látta Tóth Marit, hanem a helyett megpillantotta Bligit, a doggot, a mint ott somfordált a leánypiacz túlsó szélén. Aha, a Bligi kiszabadult és idejött. No, a hol a Bligi van, ott kell lenni közel az úrnőjének is.

Abba az irányba indult egyenesen és most már meg is pillantotta Tóth Marit, felismerte az aranyszínű hajkoronáról, ámbár háttal állt, egy csenevész barackfa levelei által részben elfedve, egy másik leánnyal beszélgetett, a ki széles karimájú, lilapántlikás szalmakalapot viselt, mely csak az állat engedte láttatni messziről. Úgy látszik, élénken folyt közöttük a beszéd. Vajjon kivel barátkozott meg?

Most egyszerre fölvetette fejét az idegen nő s Noszty lábai megdermedtek, arczát halaványság lepte el. Az, a kivel Tóth Mari beszélgetett, Velkovics Rozália volt, az ő egykori menyasszonya Trencsénből.

(Folytatása következik.)

BALLAGI GÉZA.

1851—1907.

A Ballagiaknak most második nemzedéke szerepel tudományos és közéletünkben, de a család mögött már is hosszas múlt áll, ha igaz az, hogy a háborús évek kétszeresen számítanak. Mert harcoss emberek mind; még emlékezhetünk az öreg Ballagi Mór kemény tusáira a református egyházi életben s a nyelvtudományban, Ballagi Aladárnak, a fiúnak pedig ma is jóformán minden nyomatékossabb föllépése egy-

egy heves csata az Akadémiában, az egyetemen, a főváros közügyeiben. A legesondesebb ember közülök a napokban elhunyt Ballagi Géza volt, de ő is alighanem azért, mert a vidéken élt és munkálkodott, a hol nem volt elég tere harci készségének érvényesítésére s mert tudományos munkássága is nagyon elfoglalta. Mert hogy családja erős temperamentuma benne is megvolt, az meglátszott rövid politikai szereplésében: a népszerűség csábításaival nem törődött, buzgó harcoss volt annak a pártnak, a melyhez szegődött.

A politikai pályán különben csak epizód volt életében, nem is szaporította babérait, nem is volt talán egészen neki való. Igazi hivatása a tanári pályára és a jogtudományi meg politikai történelmi irodalomra utalta, mely tereken, ha nem méltányolták is úgy, a hogy megérdemelte volna, önmegbecsítő munkásságával maradandó emléket állított magának. Majd egy emberöltőn át, 1875-től 1901-ig volt a sárospataki kollégiumban a politika és közjog tanára s ez idő alatt a jogászok egész nemzedéke került ki keze alól; főleg az ország északkeleti részében vannak a közélet különböző terein nagy számmal tanítványai, a kik tanúságot tehetnek tudományos szelleméről és tanítói szorgalmáról.

Élénk érzelme volt a publicisztikai munkásság iránt; már egész fiatal korában munkatársa, majd segédszerkesztője volt apja egyházi folyóiratának, az akkor oly nevezetes szerepet játszott «Protestáns egyházi és Iskolai Lap»-nak s mint fiatal sárospataki tanár dolgozott majd minden akkori komolyabb irányú lapba és folyóiratba, politikai, közgazdasági, tanügyi, egyházi és történelmi cikkeket, kisebb-nagyobb tanulmányokat. Mindez azonban csak előkészület számba ment tulajdoképeni pályájára, a tudományos irodalomra. Olyan teret választott ki magának, a melynek fontossága nyilvánvaló s a mely nélküle alighanem paragon maradt volna: a magyar politikai irodalom történetét.

A családját jellemző kemény szivósság nagy segítségére volt ebben is. A ki ismeri a magyar vidéki életet s azokat a nehézségeket, a melyek ebben a környezetben a tudományos munkásság jár, nemcsak az anyaggyűjtéshez szükséges források nehezen megközelíthető volta, hanem a társadalmi élet berendezkedése miatt is, csak az méltányolja igazán azt a munkát, melyet Ballagi Géza végzett. Könyvtárakat, levéltárakat kutatott minden támogatás nélkül, teljesen a maga erejéből, roppant fáradsággal és tetemes költséggel összeállított egy a maga nemében páratlan gyűjteményt: az 1780 óta megjelent magyar vagy magyar vonatkozású politikai röpiratoknak mintegy 10,000 darabából álló sorozatát. Jórészt ebből az anyagból dolgozta ki egyik valóban úttörő munkáját, mely 1888-ban jelent meg «A magyar politikai irodalom 1825-ig» czimvel. Ez a munka példásan megbízható, hű tükre mindazoknak az eszmeáramlatoknak, melyek Magyarországon a XVIII. és XIX. század fordulóján hullámzóttak s melyekből aztán a harminczas és negyvenes évek magyar politikája kifejeződött.

Ezért a munkájáért választotta levelező tagjává az Akadémia. Székét itt az 1839 40-iki országgyűlésnek az irodalomban keltett visszhangjáról szóló értekezésével foglalta el, a melyet ép úgy a magyasság, a gazdag s nagy részben új anyag és a tudós gond jellemmez, mint egyéb értekezéseit, a melyek közül különösen «A protestáns pápens és a sajtó» czimű, a pápens-mozgalmakat igen sok tekintetben új megvilágításban bemutató tanulmánya érdemel figyelmet. 1897-ben a Szilágyi Sándor szerkesztette millenniumi magyar történetben ő írta meg a nemzeti államalkotás korát, az 1815-től 1847-ig terjedő korszakot, a melyet addig csak Horváth Mihály még mindig értékes, de sok tekintetben elavult előadásában ismertünk s melyet Ballagi Géza új fölfogásban, új adatokkal s eleven képből állított élénk. Ezért a munkájáért rendes tagjává választotta az Akadémia. Kiseb értekezéseinek se szeri, se száma, mert nemcsak jó munkás volt, hanem buzgó munkás is. Tudományos elfoglaltsága mellett tudott magának időt szakítani arra is, hogy a református egyház és Zemplénmegye életében is hasznos munkásságot fejtson ki. A képviselőháznak egy czikluson át volt tagja 1901-től 1905-ig s különösen az igazság-, közoktatás- és munkásügyi bizottságokban fejtett ki nagyobb arányú tevé-

kenységet. Az országgyűlésen is sokszor felszólt a szabadelvű párt padsoraiból. Nem volt népszerű szónok, de beszédeinek mindig volt magva s a közpálya komolyságának átérzése vezette. A mint hogy egész életében az igazi tudás erkölése vezette, a ki a tudományt s általában a közszereplést komoly és szent dolognak, nem pedig világi ambíciók eszközeként tekintti.

Ugyanabból a köből volt faragva, mint a többi Ballagiak. A ki közülök eddig férfikort ért, mind ugyanazt a pályát futotta be: mind a három Ballagi a tudományos téren munkálkodott s munkálkodik, mind a háromból főiskolai tanár, akadémiai rendes tag és országgyűlési képviselő lett. Olyan országban, a hol senki se folytatja az apja mesterségét s a hol az apák érdemei a fiúknak csak a könnyebb boldogulás eszközei, nem pedig a komoly munkára sarkaló rugók, — ez sem utolsó érdem.

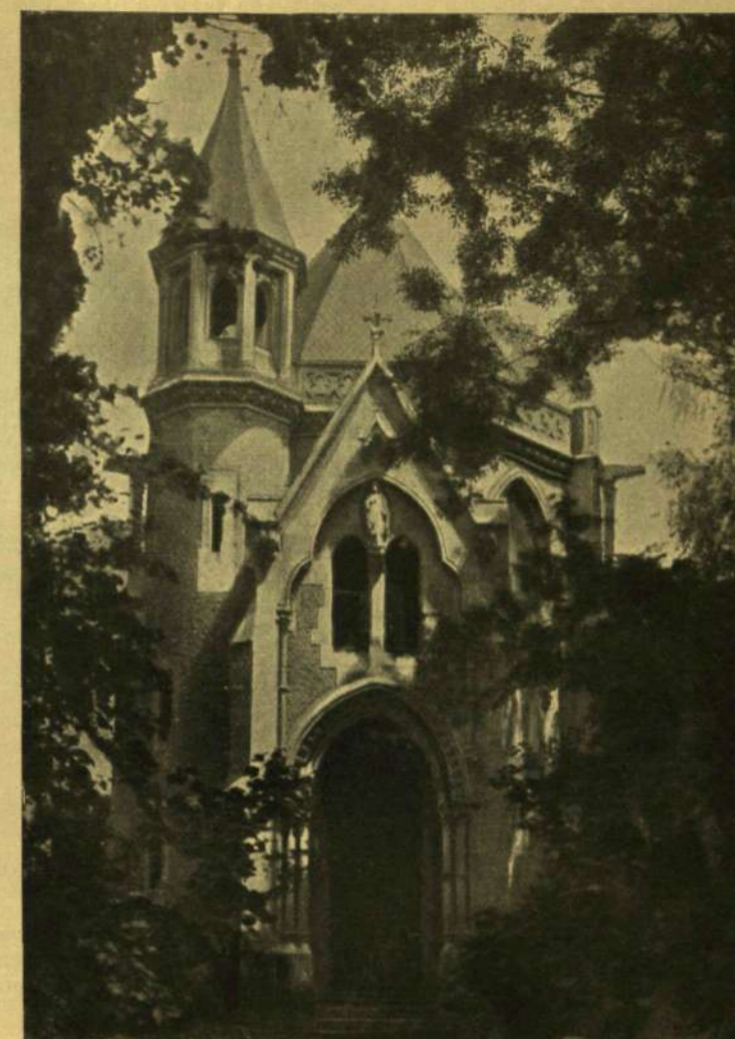
ALMÁSI BALOG TIHAMÉR.

1838—1907.

Azok közül, a kik a hetvenes és nyolczvanas években a magyar népszínművet még egyszer fölvirágoztatták, most költözött el az utolsó: *Almási Balog Tihamér*. Ez a nemzedék immár teljesen a múlté, mint a hogy a múlté maga a műfaj, a melyben dolgoztak. Mert akármily kelletlenül valljuk is be, a magyar népszínmű ma már nem élő műfaj, csak a színigazgatók programjaiban él, a színpadon már nem. Ama nemzedék óta, a melyhez Almási Balog Tihamér tartozott, nincs egyetlen népszínmű sem, a mely egy-két színházi idénynél hosszabb életet élt volna s még kevésbé akadt olyan, a melyhez az irodalomnak csak valami köze is volna.

A népszínművet az ölte meg, hogy nem tudott fejlődni, nem akadt írója, a ki tovább tudta volna fejleszteni s meg tudta volna csinálni belőle azt, a mit kellett volna: vagy a speciális magyar népdramát, vagy a speciális magyar zenész színjátékot. Még a legjobbak is, mint Tóth Ede és Csepreghy, csak ismételték azt, a mit Szigligeti kezdett; egy-egy új alakot, új motívumot vagy technikai fogást vittek bele, de új szellemet, a formának tovább fejlesztését nem. Maradt a népszínmű az, a mi eredetileg volt: magyar paraszt-kosztümös és magyar nótákkal fűszerezett többé-kevésbé érdekes szerelmi dráma, a melyben a nép mind hamisabbra stilizálva jelenik meg. A később jött népszínműírók közül egyik sem tudta a színpadra vinni a magyar nép életét a maga realitásában, a maga egyszerű és mégis oly nehezen hozzáférhető gondolkodásmódjával, lelki és világi szükségleteivel, örömeivel és bújával, öntudatos és öntudatlan vágyaival, szereteteivel és gyűlölségeivel. Azokból a csirák közül, melyeket Szigligeti, Tóth Ede s egy-két társuk életre keltettek, nem lett életképes növény, csak élettelelenné dermedt sablon s ennek a sablonnak az unalmasága aztán elvette a kedvét a népszínműtől közönségnek, színésznek, írónak egyaránt. Most már eltehetjük a népszínművet azok közé a folytatás nélkül maradt kezdetek közé, a melyekben a mi fokozatos fejlődést nem ismerő, ugrásokban haladó szellemi életünk oly fájdalmasan gazdag.

Ezért azonban kegyelettel kell viseltetnünk azok iránt, a kik egykor a népszínművet fölvirágoztatták s Blaháné kivételesen művészetének segítségével a közönség ledokkolva maradt műfajává tették. Ezek közé tartozott *Almási Balog Tihamér* is. Nem volt vérbeli író, inkább tehetős dilettáns, de nekünk hálásaknak kell lennünk a dilettánsok iránt, mert régi irodalmunk

A KLOTILD MÁRIA FŐHERCEZGNŐ EMLÉKÉRE EMELT KÁPOLNA A MARGITSZIGETEN.

javarészből a dilettánsok irodalma s még a mai sem egészen mentes ettől a tulajdonságtól. Almási Balog Tihamér a hatvanas években kezdett az irodalomban szerepelni s csak természetesen, hogy őt is magával ragadta az akkori irodalmi élet áramlata, a mely majd minden tehetségesebb író s sok tehetségtelent is, a drámaírás felé terelt. Eleinte társadalmi vigjátékokkal próbálkozott vidéki, majd a budapesti színpadon, de hamar rátalált a maga terére, a népszínműre. Egyik oszlopa lett a Népszínház régi műsorának s nevéhez több zajos és egy valóban értékes siker emléke fűződik. Blaháné volt akkor a magyar színpad uralkodó csillaga, neki írta a szerepeket Almási Balog Tihamér is s művésznő és író kölcsönösen sok sikert szereztek egymásnak. A «Borsáné Maresája», «Czigány Panna», «Sári néni» stb. akkor sok jó estét szereztek a Népszínház közönségének. «A tót leány» pedig, melyvel az író 1883-ban a Népszínház ezer frankos pályadíját nyerte el, annak az időnek egyik legkomolyabb színpadi sikere volt. Vidéki színpadokon ez a kedves, meleg hangulatú, eleven menetű darab ma is műsoron van, a mint hogy a nyolczvanas évek népszínmű-irodalmának egyik legmaradandóbb darabja. Írt akkoriban Almási Balog Tihamér néhány társadalmi vigjátékot s egy sereg novellát is, melyek ma már elfeledett dolgok ugyan, de az akkori irodalmi termelésnek színvonalán állottak s tet-szészre is találtak.

Az utolsó évtizedben a sok sikert ért jeles író csaknem teljesen visszavonult az irodalomtól. Idejét teljesen orvosi tevékenységre foglalta el. Mert polgári foglalkozására nézve, atyja, az egykor híres Almási Balog Pál példájára orvos volt, és pedig homoeopata, enné az iskolának egyik legjelesebb képviselője hazánkban. Több homoeopata irányú orvosi munkát is adott ki. Utóbbi időben emlékiratának megírásával foglalkozott; ezekben a régi magyar irodalmi és színházi életnek sok becses emlékét őrizte meg az elfeledéstől.

— Ilyenkor, a nyári hónapokban van a sakkozásnak a fő-szezonja. Ez időtájt szoktak rendezni a nagy nemzetközi sakkversenyeket, a melyeken az egyes kiválóbb mesterek mérkőznek egymással. Ezeknek

AZ OSZTENDEI SAKKVERSENY.

Ilyenkor, a nyári hónapokban van a sakkozásnak a fő-szezonja. Ez időtájt szoktak rendezni a nagy nemzetközi sakkversenyeket, a melyeken az egyes kiválóbb mesterek mérkőznek egymással. Ezeknek

A TÖKÖLY-INTÉZET FŐÉPÜLETE A VERES PÁLNÉ-UTCÁBAN.

a sakkversenyeknek a sorában a legnagyobb jelentőségre emelkedtek az utóbbi évek során azok, amelyeknek Osztonda, a világhírű tengeri fürdő, a színhelye. És az eddig rendezett osztondai sakkversenyek közül kétségtelenül az idei verseny volt a legérdekesebb; anyival is inkább, mert ez alkalommal két sakkversenyt rendeztek: egy bajnoki versenyt és egy mesterversenyt. A bajnoki verseny már régebben befejeződött és a hat résztvevő közül dr. Tarrasch Siegfert, a kiváló német sakkmeister került ki győztesként és ezzel bizonyosságát adta annak, hogy egyenrangú társa Laskernek és Maróczy-nak. A többi díjat Janovszky, Schlechter, Marshall, Burn és Csigorin nyerték el.

A minap nyert befejezést a mesterverseny is, a mely különösen azért volt érdekes, mert a fiatal sakkmeisterek egyúttal kerültek benne az idősebb gárda legkiválóbb képviselőivel. A jelentős voltát pedig az adja meg ennek a versenynek, hogy a fiatalok imponzáns módon fölébe kerekedtek az öregeknek és ezzel bizonyosságát adták annak, hogy komoly és folytonos fejlődésre kész találmány van bennük, a mely még a mostaninál is szebb eredményeket tudhat produkálni.

Az első helyekre az egy Mises kivételével csupa fiatal sakkmeister került, a kiknek a képességeit eddig csak a beavatottak tudták kellően értékelni. Rubinstein, Bernstein, Niemzovics, Forgács: mindezek olyan nevek, a melyekhez azok, a kik közelebbről ismerik a sakk-viszonyokat, mindig nagy reményeket fűztek. És örömmükre szolgál, ha az a reménykedésünk, a melyet a verseny kezdetekor emlegettünk, most valósággá vált. Örömmükre szolgálhat az a körülmény is, hogy az első díjak között foglal helyet Forgács Leó, a nagytehetségű fiatal, magyar sakkmeister is, a ki ezzel az újabb szép eredményével megint bizonyosságát adta annak, hogy mindig tisztességgel és becsülettel képviselhet bennünket a külföld előtt, hiszen a sakkmeisterek gárdájában kétségtelenül igen jelentős helyet foglal el. Arra, hogy az első díjat elnyerje, megvalljuk, nem számítottunk, mert hiszen Forgács még igen fiatal ember ahhoz, hogy egy ilyen rendkívül hosszú és megerőltető versenyt fáradság nélkül kibírjon. Ennek a fáradságnak pedig természetesen nyoma marad a verseny-eredményen. Mindezekon kívül pedig figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy Forgács igen fiatal ember, a ki a fejlődés során még nem érkezett el addig a momentumig, a melyhez egy első díj hozzátartozik. Még nem érkezett el, de gyors tempóban közeledik ehhez a ponthoz.

Mindent összevéve: a sakk iránt érdeklődő közönség, a mely e verseny alatt bizonyosan megint megszapordított tömör emberrel, meg lehet elégedve ezzel az idei osztondai sakkversennyel, a mely nemcsak érdekesség, hanem az eredményt illetőleg értékesség dolgában is jelentős helyet foglal el az eddigi sakkversenyek sorában.

A sakkolás idei főszezónjának azonban nem ez a verseny volt az egyedüli tényezője: nemcsak a kezdetét veszi a karlsruhi sakkverseny; és nálunk

Magyarországon is rendeznek a nyár folyamán egy nemzeti versenyt Szekesfehervárott. Ilyenformán tehát sakk-eseményekben az idén sincs hiány.

A TÖKÖLY-INTÉZET HAZÁNAK LEBONTÁSA.

Ismét lebontásra kerül a régi Pestnek egy közismert épülete, melynek homlokán 1838 óta áll a «Tököly a tanulóknak» felírás. Ugyancsak el fog tűnni a mellette levő kis ház, szintén a Tököly-intézet tulajdona, melyben 40 év óta fővárosunknak egyik legrégebb könyvrendelője volt elhelyezve. A hó folyamán mindkettőt le fogják bontani, hogy a jövő évben modern palota emelkedjék helyükön.

Tököly Száva, vagy teljes nevén vizesi és kevermesi dr. Popovics-Tököly Száva, néhai aradi nagybirtokos, a hazai görög-keleti szerb tanuló- ifjúság legnagyobb jótévedője. A szerb egyetemi hallgatók javára 1838-ban tett alapítványát most tőkében és épületekben egy millió

A TÖKÖLY-INTÉZET MELLÉKÉPÜLETE A VERES PÁLNÉ-UTCÁBAN.

LEBONTÁSRA KERÜLŐ RÉGI BELVÁROSI HÁZAK.

koronára tehető. A karlóczi szerb metropolita által kezelt és a szerb ifjúságnak katonai és papi pályára való kiképzésére szintén 1838-ban tett másik alapítványát meghaladja most már a két millió koronát.

A budapesti Tököly-intézet épületét az akkori «Fehér kereszt», későbbben «Zöldfa», ma pedig a «Veres Pálné»-utcában, a mellette levő kis bérházzal együtt Tököly Száva 1837-ben szerezte meg és 1838-ban alapító levelében «örök időre» azon «szegénysorsú görög keleti szerb tanulóknak» szánta, a kik a pesti egyetemen tanulni fognak. Fel is nevelt ez az intézet majdnem 70 éves fennállása óta a hazának majdnem 800 fiatal embert jó hazafias szellemben.

Tököly, ki az ösztöndíjas intézetet személyesen rendezte be és 1842-ben bekövetkezett haláláig gondozta is, a «Maticza Szerbszka» nevű, akkor még Pesten székelő szerb irodalmi társulatra bízta. Az intézet gondozása 1877-ben ideiglenesen átment a pesti görög-keleti szerb egyházközösségre és végre 1902-ben a magyar miniszterelnök kezdeményezésére és javaslatára a király legfelsőbb elhatározása alapján keletkezett szervezeti szabályzat értelmében egy külön önálló patronátusnak adatott át. A patronátus élén áll a budai görög-keleti szerb püspök mint elnök és a patronátus tagjai között ott van a magyar miniszterelnök által kinevezett és a horvát bán által kiküldött egy-egy tag is. Ezen új szervezeti szabályzat értelmében a Tököly-intézet nem ösztöndíjas ház többé, hanem igazi internátusnak alakították át és ezáltal a növendékeknek nemcsak szakismereti képzésükre, hanem általános kiművelődésükre is kiváló gond fordítandó.

Az intézetnek ezen átalakítását nem lehetett a régi különben is dűledező épületben keresztül vinni, ennélfogva szükségessé vált a régi épület lebontása és helyébe egy új, egyszerű épület emelése. Az új épület Fellner Sándor fővárosi műépítész tervei alapján épül és két részből fog állni. Jobb szárnyában lakosztályok lesznek növendékek, az igazgató, két prefektus számára és a modern internátusokban szükséges mellék helyiségek, a balszárny pedig bérház lesz. A bizanci stílusban tervelt homlokzat az egész épületet egységbe foglalva egy palotának tünteti fel.

— 1 P —

A HÉTRŐL.

Horti Pál. Bret Hartenak van egy novellája egy aranyásóról, a ki elmegy Kaliforniába, irtózatossá nélkülözéseket áll ki, emberfölötti munkát végez, míg végre a fáradozásainak gyümölcse lesz. Összeszed egy zsák aranyat és becses terhével boldogan indul hazafelé. Mikor aztán csónakba ül, hogy a nagy hajóra szálljon, jön egy hatalmas hullám, a csónak fölborul, az arannyal tele zsák a tenger marta-léka lesz. A szegény Horti Pál tragédiája jut-tatja eszünkbe ezt a novellát. Ez a fiatal művésztudós, vagy tudós-művész is elment keresni a művészet kincsét, formákat, a melyekben távoli világok embereinek izlése nyilatkozik meg, elmondván, milyennek képzelik ők a szépet. Ő maga is a szépnak hivatott apostola lévén, volt hozzá érzéke, fogékonysága, talantuma, hogy ezt mindenütt megérezze, meglássa, megértse. És szerencsés is volt egészen az utolsó pillanatig. Elmeheletett mindenhová, a hová kutató vágya vonzotta, megnézhetett mindent olyan gyönyörűséggel, a milyennel csak a művész tud nézni; tanulhatott olyan gyönyörűséggel, a milyennel csak a tudós tud tanulni, tele volt új megismeréssel, friss közölni valóval és ime, mikor siet haza, hogy mindent megmutasson és mindent elmondjon nekünk: egyszerre összeszerkad és elnémul örökre. Az ő sorsának a tragikumja sokkal magasabb és sokkal szélesebb, mint volt ama bizonyos aranyásóé, mert a mi kincsét Horti Pál gyűjtötte, azt mindnyájunknak gyűjtötte és a mi vele élvezett, az mindnyájunknak vesztésége. Igazán kegyetlen malicziája a végzetnek, a mely hirtelen leteríti egy tömeg munkát, abban a pillanatban, mikor eredménynyé készül átváltozni. Ez a nemes törekvésnek legmeghatóbb mártírsága, a mely elragadja egy kiváló és munkás élet hasznát. De ha elragadhatja is eredményét, nem veheti el a dicsőségét. Horti Pálnak nem adatott meg, hogy élete eredményeivel érdemelje ki a hálaikat, de megadatott neki annyi, hogy kiérdemelje élete törekvéseivel. Az elismerés koszorúja kijár neki, de fájdalom, ezt már csak a koporsójára tehetjük.

A francia vintzellerek. Azt mondta az egy-szeri kocsmáros:

— Én attól a bortól leszek jókedvű, a mit más iszik meg. Ha nekem kell meginnom, akkor szomorú leszek tőle.

Senki a jó öreg kocsmáros mondásánál rövidebben, világosabban és egyenesebben ki nem fejtethné okát és magyarázatát a francia délvidék mozgalmanak, a mely forradalomba sodort négy vármegyét. E megyék lakosai nem kocsmárosok ugyan, de szintén abból a borból élnek, táplálkoznak és gyűjtik, azaz hogy csak gyűjtötték a garast, a mit más iszik meg. Az ő kalácsuk a venyige, az ő kenyerek a szőlőben terem. Csupa bortermelő, a kinek az a baja, hogy Franciaországban immár évek óta akkor is sok a bor, ha kevés terem. A borivás meglehetősen kiment a divatból Galliában, noha még most is több bort isznak, mint például Magyarországon. De korántsem annyit, mint a mennyi terem. A szerencsétlen délvidékiek hektoliterenként nyolcz frankért kínálják a bortukat: mégse tudnak tudni rajta. Ilyen körülmények között az a panaszuk, mintha a nagy műbor-gyártás okozná a bajukat, minden valószínűség szerint téves. A hol négy krajczárért termett, igazi bort lehet vásárolni, ott aligha gyártanak bort, mert az — többé kerül. Minálunk ugyan elfogtak a nyolczvannas évek elején egy pénzhamisítót, a ki úgy gyártott ezüstforintokat, hogy minden ezüstforint egy forint husz krajczárjába került, de a francia borkereskedők ennél az úrnál bizonyára praktikusabb merkantilisták. Olyan módon is alig tud segíteni a francia kormány a szegény szőlősgazdákon, hogy mesterségesen növelje a borkészítést. Senkire se lehet ráparancsolni, hogy több bort igyék, mint a mennyi jól esik neki, se azt, hogy bort igyék, ha pálinkát kíván a természet. A francia bortermelők válságát tehát nagyon nehéz megoldani, de a forrongás tanulságaiból szinte ragyogóan világít ki egy tanulság, a melyen megható, annyira méltó rá, hogy különösen mi magyarok nagy elgondolkodással figyeljünk rája. És ez: a francia nép fanatikus

és rendíthetetlen ragaszkodása otthona földjéhez. Kenyeret már ez a föld ott a délvidéken nem tud adni neki. De azért ott nem hagyja, nem megy idegenbe, nem megy tengeren tulra, pedig Amerikáról ő is tud és a dollárok csörgése oda is elhallatszik. De eszébe se jut, hogy otthona földjét elhagyja és ha a keserűség szívében lángra gyúl, akkor is inkább akar meghalni azon a földön, mint élni idegenben.

Sötét romantika. Igazsága van Tolsztojnak, a ki egy levelében azt írta, hogy az igazi realistik a romantikusok, mert a legnagyobb és legmerészebb fantáziája az életnek van. Semmiféle emberi agyvelő olyan fordulatokat, olyan izgalmat ki nem eszelhet, a milyenneket az élet produkál: hol vigat, hol meg megrázott. Az élet nem fél attól, hogy megvoldolják erőszakos fejlesztéssel, a véletlennek tulságos felhasználásával, hogy a hitélet megtámadják, a miért valószínűtlen dolgokat művel: mert az életnek van egy hatalmas argumentuma. Akármilyen vakmerő, akármilyen valószínűtlen sőt hihetetlen legyen az, a mit művel: megtörtént és a valósággal nem lehet vitatkozni. Az élet szegény polgárlányokat házassít össze főhercegekkel, az élet összehoz anyát és gyermeket, a kik évtizedek óta nem tudtak egymásról, az élet kimeríthetetlen a jó és rossz, a kedves és a lesújtó véletlenségek produkálásában. Van-e író, a kinek a fantáziája olyan megrázó dolgot tudna kitalálni, mint a milyen a hajduböszörményi eset. Csillagos tavasi estén a levegő magasságában megjelenik egy suhogó fekete tömeg egy békés tanya fölött. És a ringó sötétség lassú sülyedéssel száll lejjebb, mind lejjebb. A tanya emberek nézik reszkető szívvel, ki-

váni izgalomban. És a mint a fekete léghajó földet ér: egyszerre átváltozik tűzokádó sárkánnyá, lángba borít házat, embert, pusztít és gyilkol. Ki olvasott ennél romantikusabb rémséget, hihetlenebb dolgot? Pedig ez nem egy szertelen képzelet sötét álma: a nagypródi tanya üszkös gerendái és egy csomó jagató, összeégett ember a debreczeni kórházban tanúságot tesznek róla, hogy valóság. Az élet csakugyan mintha bizonyosságot akart volna tenni róla, hogy a romantikában vele senki se versenyezhetik. Szívesen elhiszszük neki: de jobb szeretjük, ha szerencsés végű, szép szerelmes történeteket komponál, mintha ilyen tüzes és véres drámákban ragyogtatja a fantáziája kegyetlen erejét.

A csekk. Budapest székesfőváros magisztrátusa a minapában egy igen derék, okos, praktikus indítványhoz adta meg a maga hozzájárulását. Ez pedig szól arról, hogy az adót ezentúl ne legyen muszáj személyesen bevinni az adóhivatalba, hanem be lehessen küldeni postán is, még pedig úgy, hogy ezentúl intó helyett egy csekket kap a fél, a mivel aztán postára teszi, a mit töle egyenes vagy görbe adó fejében követel az állam vagy a város. Adót fizetni elsőrangú polgári kötelesség. De semmi esetre se kellemes mulatság. Ha adót fizetni nem kellemes, ebből nyilvánvaló, hogy adót nem fizetni igen kellemes. Ez a kellemesség mindenesetre csak passzív természetű, olyanforma, mint az a szerencsés, mikor az embernek nem esik egy darab tégl a fejére. De a mi adóbefizetési rendszerünk gondoskodik arról, hogy ezt az aktust olyan kellemetlenné fokozza, a melylyel szemben a nem fizetés szinte pozi-

PIHENŐ. — Lincz Lajos rajza.

KIRÁNDULÓ LEÁNYISKOLA AZ ORSZÁGHÁZ ELŐTT.

tív élvezett emelkedik. A ki már megpróbálta, hogy adót fizessen, annak nincs szüksége bővebb magyarázatra. Ez az aktus egyet jelent legalább három órai szabadságvesztéssel: a mely időt ott kell töltenie a félnek a hivatal falai között lépcsőmászással fűszerezett várakozásban. Végigvárakozol huszonöt «osztályt», hol kap egy czédulát, hol elvesznek tőle egy czédulát, hol elveszik tőle a könyvecskéjét, hol visszaadják neki a könyvecskéjét, hol a harmadik emeletre küldik a földszintről, hol a földszintre a harmadik emeletről és mindennek a végső jutalma az, hogy elfogadják tőle a pénzt. Ez a szisztéma bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy a pozitív gyönyörűség varázsát adja az adó nem fizetésének. Csakhogy ennek a gyönyörűségnek bőjtje van és olyan ára, a melyet meg nem ér. Minden okosság azt parancsolja tehát, hogy ne kívánassék meg az emberekkel. Az adófizetés vágya nem olyan mohó az emberek lelkében, hogy szükség lenne mesterségesen megtompítani: de annál szükségesebb, hogy semmiféle külön kellemetlenséggel ne riasztásuk vissza azokat, a kik igenis hajlandók teljesíteni ezt a polgári kötelességüket. Ezért véljük nagyon életrevalónak ezt az egyszerűsítési törekvést, a mely nem követel testi munkában kamatot a polgártól azért, mert pontosan akarja fizetni az adóját.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

Úgy történt. Azzal reggel a basa ugyanis türelmetlenül fenyegette meg a rendeket:

— Hát mégse választottatok? Csak annyit mondotok, mára meglegyen az új Fejedelem!

Még hozzá tette:

— Ne játszatok a padisahhal. Olyan ő már, mint az ért kelés: hamar kifakad és akkor jaj leszen ti nektek!

A rendek összenéztek, — tovább már csakugyan nem lehetett húzni a dolgot. Hamarosan három urat küldtek ki a választás vezetésére: a magyarok részéről Haller Gábort, a székelyek részéről Daniel Ferenczet, a szászok részéről pedig Lutsch János urat. A többi azalatt kivonult s elkezdődött a korteskedés. Azaz hogy csak folytatódott, mert hiszen napokkal azelőtt megkezdtek már azt az asszonyok. Három nő állott a sürgölődő intrikák homlokterében; kettő ezek közül menyasszony:

özvegy Lónyay Anna, özvegy Kemény János mátkája, meg Bánffy Ágnes, a Barscay Ákos menyasszonya. A harmadik, a büszke Rhédeyné Bethlen Druzianna persze ura, öreg Ferencz úr érdekében munkálkodott. Fia segített neki, ifjú Rhédey László, meg főként a felette ügyes Warkochy Gábor. Mindez asszonyi mozgalmakról tudott Rákóczy György is, hiszen gyönyörű voksát erőszakolják. — No, sohse láttam még ennyi kanczagapostolt!

Odakint a palota folyosóin izgatottan sürgölődnek már az urak. Külön-külön csoportokban hevesen vitáznak a vármegyék, a városok, a főrendek, asszessorok és regalisták. Lónyay Anna hívei s a Kemény-fiúk, főként ifjú Simon, a krimi rabvezér voksát erőszakolják. Fel is hangzik már egy csoportból:

— Éljen Kemény János!

— Am hamar megfelel erre a másik két ellentábor. Szól Bánffy Zsigmond, az Ágnes apja:

— Hisz éljen, éljen, csak előbb tisztázza magát a lengyel veszedelem vadjá alól! Aztán meg pénzért akarnak kegyelmeket fejedelmet venni a tatártól? Hol a pénz hozzá?

Warkochy is belerikkant:

— Nem kell rab fejedelem! A khán markában van az a pecsenye, — mi hogyan íhasunk rá?

— Éljen Barscay bán! — kiáltoznak a Bánffyok.

A figyelő törökök helyeslőleg bólintanak. Nagy becsülete van Ákos urnak Sztambulban! A magyarok azonban kelletlenül zúgnak:

— Eh, nem kell nekünk pogánnyal tartó ember!

No de a szászok is nagyon ellene vannak ám. Círuspectus tisztelgettel ugyan, de igen határozottan nyilatkoznak:

— «Der edle Herr Achatius Barscay ist zwar ein grosser Hazafi und ein durehlicherer politischer Herr, ist auch kein notischer Bettler nicht, doch von geringer Herkunft und zwar Nation ein Wallach, hat wenig Jóságen und würde durch seine allgemeine Familiarität und Possenreissen die fürstliche Würde in Verachtung kommen. Hat auch keine Kinder und auch keine Hoffnung bey dieser Ehe...»

— Zöld bakok, ne piszkolódjatok! — ordítja dühösen Bánffy Zsigmond. Am hiába erőskö-

dik, az urak hamar letárgyalják jövendőbeli vejét:

— Nem kell Barscay! Oláh, aztán meg nem ír! Inkább szokott a kegyelmedhez, mint a Nagyságodhoz...

Most már csak öreg Rhédey Ferencz maradt volna hátra. Futkosnak érdekében az ágensek, főként Warkochy Gábor korteskedik, szaval és kapacztál. Tudja ő, mit csinál! Érvényesen bepraktikálta ő magát a Bethlen Druzianna gráciáiba és ha e választás sikerül, udvarmester, tanácsúr, szóval főember lesz belőle, kinek ezenfelül még a javából inskribálnak új jószágokat is. Csak ütni a vasat hatalmasan!

— Rajta, Rhédey uramra adják kegyelmeket a voksukat! A török császár kívánsága, ő akarta mindig, hogy a gyökeres Bethlen-familiából szerezzon az ország Fejedelmet. No hát Rhédey uram tulajdon Bethlen Gábor öcsésének a leányát vette el feleségül!

Kavarodnak a rendek, de egyre jobban erősödik a hangulat Rhédey uram iránt. Szól a csengő, tódulnak be a tanácssterembe. Ott egy kalap Haller, Daniel és Lutsch uraimék előtt, abba kell az írott szavazatokat belevetni. No, számlálják is már... Hangoslik a szó: «Isten éltesse Rhédey Ferencz urunk Ő Nagyságát!»

E perczben áll meg az ajtóban érkező Rákóczy György. Kézen fogja Ferkó fiát; mögötte fogarasi száz csapat, háromszáz fejedelmi dragony s kétszáz hajdu sorakozik pár zászlóval. Az új Fejedelem ép felkel, hogy megköszönje a bizalmat, de előbbi urat látva, torkán akad a szó. Erős a György úr nézése és pillanatra bizony senki se tudja, tán még ő maga sem, hogy nem uszítja-e hatszáz emberét az ellene választó három nemzetre?... Szerencsére még idején kiált fel valamelyik furfangos székely:

— Vivát a három fejedelem!

Éljenésbe fül a kinos percz zavara. Öreg Rhédey folytathatja, — ájtatosan kezdi újra:

— Mi, Rhédey Ferencz, Isten kegyelméből...

— S az én kegyelméből! — veti közbe Rákóczy fenyegetően, — a míg én akarom!...

— Erdélynek Fejedelme, Magyarország részeinek ura, a székelyek ispánja...

A közelálló pillanatra még láthatják a György úr ádáz arcát, de aztán ijedten térnek ki előle. Rákóczy megcsörrenti kardját; csak ennyit mond még:

— Te csak Rhédey vagy, de én fejedelemség nélkül is Rákóczy maradok!

S aztán háttat adva a társaságnak, kevélyen elvonul a rendek hűségsküje elől. Ő ugyan nem tesz Rhédeynek esküt, sőt mi több: mindenkit, csak egy őt magát nem menti fel a neki tett hűségfogadalom alól! Benn a palotában elképedve fogadja férjét Báthory Zsófia:

— Mi történt, drága uram?

— Semmi, — tör ki a Nagyúr daczosan, — növünk a majesztásban, Zsófi lelkem; immár Erdély Fejedelme is az én alattvalóm!

Még beljebb az asszonyok palotájában azonban a fanatikus Zakrzeska Anna teszi kezét a síró Fejedelemasszony fejére:

— Leányom, hisz-e már az igaz katolikus Isten büntetésében? Nem megmondtam? — és ez még nem minden, lesz ez még rosszabbul is. Vakon viszi az eretnokség György uradát a végbe.

— Anyám!

— Te már visszatértél hozzánk, — most mentesd a fiadat is! Szent kötelesség... Megállj csak, hadd akasztom ezt az én aranykeresztet a nyakadba... Ferkó te, — sügta aztán az ép belépő fiúhoz fordulva, — jer csak ide!

A kis Fejedelem egészen oda volt apja kudarcától.

— Anyám, mi lesz velünk, mi lesz édesapámmal?

Zakrzeska Anna komoran emelte a szavát:

— Látod-e, gyermek, elhagyta őt az ő nem igaz istene!

— Fiam, — folytatta Báthory Zsófia, — akarod-e, hogy az igazabb isten megmentse apádat? A gyerek nem értette:

— No, jer akkor ide a keblemre!

Ferkó az ölelő karok közé futott. Anyja sirva czirógatta a fejét, aztán halkán szólt:

— Úgy, drága fiam, — csókold meg a szívemet!

A kereszt csillogott ott a Fejedelemasszony keblén. A fiú pillanatra ijedten hőkölt vissza.

— Édes anyám!

— Csitt, — anyád szívén van az a kereszt, csókold meg...
*
És Ferkó megcsókolta.

Ezalatt nagy diszszel iktatták be odaát a rendek palatiumában Rhédey Fejedelmet. Előbb királyszin vörösbe öltöztették, aztán maga Mikos kancellár vezette fel új Ő Nagyságát az országházában legfelül várakozó vörös bársonyszékhez:

— Isten segítse Ő Nagyságát és az Atya, Fiú, Lélek Szent Háromság vastagitsa fejedelmi erejét, — vivát!

Totyakos öreg Ferencz úr feltette a veres bársony süveget s térdére támasztotta a smaragdostollú buzogányt. Istenfelő alázattal szólt:

— Nem kerestem, a Mindenható rendelkezéséből ti akartátok («a felesége akarta») sügta a hallgatóság, a kevélyen kiegyenesedő Bethlen Druziannára nézve), csak annyit mondotok: leszek gregis meae Pastor fidelis, qui animam et vitam suam dat ovibus!

Erre diszes új köntösökben bevonultak a törökök és a tatárok is. Hozta már a basa az új Fejedelemnek az új zászlót, az új botot s a Sztambulból már készen kapott új athnámét, melybe csak a Rhédey Ferencz nevet kellett beleírni. Azonkívül császára nevében megkaf-tározta a török az új Fejedelem tanácsurait, főembereit, köztük Warkochy Gábort is.

— Miután urunk, a győzhetetlen császár parancsára hát új Fejedelmet választottatok, — végezte a basa, — maradjatok is hívek Ő Nagyságához és köntösötöl el ne merjetez szakadni.

Győzött hát Bethlen Druzianna, de tán még nálánál is magasabban hordta az orrát a fő-kortés, Warkochy Gábor. Tarsolyban már a sok új kinevezés, meg új donáció! A régi nagyok csak néztek, a hogy nagy kevélykedve kivonult Rhédey Ferencz után. Bánffy Dienes ki is bökte:

— No, nézzétek már, — hogy megnőtt ez az ember!

*
Volt dinom-dánom. Estére azonban nagy titokban felvette még egyszer a régi ruháját az új Fejedelem. Elment a palotába Rákóczy Györgyhez, ki szobája mélyén, egy szál gyertya mellett komoran ült az asztalánál. Megállt előtte s várta, hogy feltekintsen. Végre felnézett György úr s a lobbanó világnál gyurorosra torzult zord arca. Hagyta állni maga előtt Rhédeyt, ő maga azonban csak annál mélyebbre feküdt bele kényelmes karosszékebe.

— Hát már mint hogy te nekem is Fejedelem volnál, Rhédey Ferencz?

Öreg Ferencz úr tisztelettel hajtott fejet:

— Mindenkinek Fejedelme vagyok, csak ép

A «Tatárabság» című regényhez.

Ferkó megcsókolta a keresztet.

a Nagyságodé nem, Nagyságodnak régi tanácsura, hű szolgálja maradok. Hazánk közönséges javáért és Nagyságod salválására lettem Princeps Transylvaniae, — s csak a míg Te akarod, uram, addig leszek e székben...
(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpplin Aladár.

Pár nappal a városba való visszatérése után Lilyt kellemetlen meglepetés érte: Rosedale úr látogatása. Későn jött, abban az órában, mikor a tea-asztal még meg van terítve baráti várakozásban s a magatartása nagy készséget mutatott az alkalmazkodásra az alkalom bizalmas voltához.

Lily, homályosan sejtette valamit, hogy Rosedale valahogyan összeköttetésben van az ő szerencsés spekulációival, igyekezett őt úgy fogadni, a hogy várta, de volt valami benne, a mi lehűtötte Lilyt, a ki érezte, hogy ismerkedésük minden lépését egy-egy botlás jelzi.

Rosedale egészen otthonossá téve magát a legközelebbi karosszékben s birálgatón szűr-csölvé teáját, ezt mondta:

— Az én szállítomhoz kellene mennie, hogy igazi jó teát kapjon.

Ugy látszott, hogy egyáltalán nincs tudatában annak a kelletlenségnek, mely fagyos merevségben tartotta Lilyt a teás kanna mögött. Lehet, hogy éppen a tartózkodása, melylyel őt távol tartotta magától, volt az, a mi izgatta a ritka és elérhetetlen dolgok iránti gyűjtő szenvedélyét. Legalább semmi jelét sem adta, hogy rossz néven veszi s a maga módjának könnyedségével pótolta azt, a mi Lilyben hiányzott.

Azért tette a látogatást, hogy meghívja Lilyt az operába, páholyába az idején megnyitó előadása s látva, hogy habozik, rábeszélőn mondta:

— Fisher asszony is eljő és meghívta nekem egy hó imádóját, a ki sohasem fogja nekem megbocsátani, ha ön nem jön el.

Miután Lily hallgatása belerakoztatta a czélzást, bizalmasodó mosolylyal tette hozzá:

— Trenor megígérte, hogy bejön ez alkalomra a városba. Azt hiszem, jóval messzebbre is elmenne a maga kedvéért.

Bart kisasszony érezte magában a boszankodás felindulását; elég izetlen dolog volt, hogy a nevével együtt hallja elmegetni Trenoréval és Rosedale ajkán az a czélzás különösen kellemetlen volt.

— Trenorék legjobb barátaim, azt hiszem,

ők is, én is jó messzire elmennék, hogy lássuk egymást, — mondta, friss tea készítésével foglalva el magát.

A látogató mosolya csak annál bizalmasabb lett.

— No, hiszen Trenor asszonyra ebben a pillanatban nem is gondoltam, — azt mondják, az ura se gondol mindig rá.

Aztán homályosan sejtve, hogy hamis hangot ütött meg, a más tárgyra térés jóhiszemű szándékával tette hozzá:

— Hogy jár a szerence a bőzén? Azt halom, Trenor csinos kis rakás pénzt megbolt be a maga számára a múlt héten.

Lily hirtelen mozdulattal letette a teás kanna az asztalra. Érezte, hogy a keze reszket, rákulesolta a térdére, hogy megnyugtassa, de az ajka is remegett. Egy pillanatig attól tartott, hogy a hangján is megérzik majd a remegés. Mégis a teljes könnyedség hangján szólt:

— Ah, igen, — volt egy kis befektetni való pénzem és Trenor úr, a ki segítségemre szokott lenni ilyen ügyekben, azt ajánlotta, hogy fektessem bele részvényekbe, ne járadékba, a hogy a néném ügynöke akarta, és ezzel jó fogást is csináltam. Ugy-e, maguk az illet jó fogásnak hívják? Azt hiszem, maga is szokott csinálni nem egyet.

Visszamosolygott Rosedale-re, engedve magatartása feszességéből s a tekintet és modor észrevétlen fokozataival egy lépéssel közelebb eresztve őt a bizalmasságához. Ösztöne mindig képessé tette a sikeres színlelésre s nem most először használta fel szépséget arra, hogy eltérítse a figyelmet egy kellemetlen témáról.

Mikor Rosedale elbuszozott, nemcsak a meghívás elfogadását vitte magával Lilytől, hanem azt az általános érzést is, hogy érdekeit előbbre vitte. Mindig abban a hitben élt, hogy könnyen és jól tud banni a nőkkel és az a készség, a melylyel Lily — az ő nyelvével szölvá — «kötélnek állott», megszilárdította önbizalmát a gyöngébb nemmel való bánás dolgában. Azt a módot, hogy Lily elszakított a Trenorral való ügyleteken, a saját ravaszágának lerótt adónak s egyuttal gyanuja megerősítésének tekintette. A leányt észrevehetően idegessé tette ez a kérdés és Rosedale, ha nem látott más módot, hogy közelebb jusson hozzá ismeretségi dolgában, nem vetette meg idegessége kihalásának sem.

Lilyt szenvedélyes undorban és félelemben hagyta magára. Hihetetlennek tűnt fel előtte, hogy Trenor beszélt volna róla Rosedalenek. Minden hibája mellett is megvolt Trenorban az úri hagyományok biztosítéka s annál kevésbé volt valószínű, hogy túltette volna magát rajtuk, mert ösztönszerűek voltak. De eszébe jutott Lilynek, hogy vannak lakomázó pillanatok, a mikor Trenor, mint Judy szokta mondani, bolondokat beszél; kétségkívül így ilyen pillanatban csúszott ki belőle a végtelen szó. A mi Rosdalet illeti, az első döbbenet után nem sokat törődött azokkal a következtetésekkel, melyeket ez a dologból levont. Bár egyébként elég ügyes volt, a hol a saját érdekeiről volt szó, azt a tévedést követte el, a mely nem szokatlan azokban, a kiknél a társadalmi megszokások ösztönszerűek: hogy ha valaki nem képes e társadalmi szokásokat el-sajátítani, okvetlenül ostoba ember. A szalon-természettudósnak nem volna szabad elfelejteni, hogy ha egy dongó néha esztelenül neki-megy is az ablaknak, kevésbé mesterkélty körülmények között meg tudja itelni a távollá-gokat és le tudja vonni a következtetéseket az-al a pontossággal, a melyre jóvoltának szükség van. Az a tény, hogy Rosedale szalon-modorának nem volt perspektívája, Lilyvel odasoroltatta őt Trenor és a többi együgyű emberek közé. Föltételezte róla, hogy egy kis hitelgés és alkalomlag vendégszeretetének elfogadása elegendő lesz arra, hogy ártalmatlanná tegye. Mindazonáltal abban nem volt kétsége, hogy czélirányos lesz mutatni magát páholyában az opera megnyitó előadásán és elvégre is, ha már Trenor Judy is megígérte, hogy pártját fogja Rosedalenek a télen, az ő érdeke, hogy learassa ő az elsőség gyümölcseit.

Egy-két napig Rosedale látogatása után Lily gondolatai mögött ott leselkedett a Trenor es-hetőleges homályos igényeinek tudata s szeretete volna tudni pontos mibenlétét annak az

üzletnek, a mely őt úgy 'átszik Trenor hatalmába ejtette. De az esze visszariadt minden szokatlan erőfeszítéstől s a számkok mindig a legnagyobb zavarba ejtették. Ezenfölül nem látta Trenort a Van Osburgh lakodalmól óta s a hosszas távollébe Rosedale szavainak hatását hamar eltörölték más benyomások.

Az opera megnyitó előadásán ezek az aggodalmak oly teljesen eltűntek, hogy Trenor egyetlen alakjának látása Rosedale páholyának háttérében kellemes biztossággal töltötte el. Lily nem békült meg teljesen azzal a gondolattal, hogy Rosedale vendége ilyen feltűnő alkalomkor és megkönnyebbülés volt neki, hogy támasztékul itt van valaki az ő társadalmi köréből, — mert Fisherné társadalmi szokásai sokkal is vegyesebbek voltak, semhogy jelenléte igazolhatta volna a Bart kisasszonyét.

Lily előtt, a kit mindig inspirált a saját szépségének nyilvános mutogatása, s ez este tudatában lévén annak, hogy mennyire emeli szépségét a ruhája, Trenor nézésének kitért volt belemerült a csodáló tekintetek áradatába, a melynek ő volt a központja. Mégis csak szép dolog fiatalnak, ragyogónak lenni, a karcsúság és rugalmasság, jól formált vonalak és szerencsésen választott színek érzetével tündökölni, a saját énjét arra a külön magaslatra emelve látni az által a kimondhatatlan báj által, a mely a géniusz testi párja.

Ilyen cél elérésére minden eszköz igazoltnak tűnt fel, magis inkább a világitás szerencsés elrendezésével, a melyre a gyakorlat megantotta Bart kisasszonyt, az egész dolog gombostűfoknyira zsugorodott a hatás ragyogó voltában. De a ragyogó ifjú hölgyek, elvakítva a saját fényüktől, gyakran el szokták felejtetni, hogy a fényükbe elmerült mellék-bolygónak is megvan a saját pályája és a saját melege. Ha Lilyben a pillanat költői élvezetét nem zavarta is meg az az alacsony gondolat, hogy ruhája és színházi belépője szépségét közvetve legalább Trenor fizette meg, az utóbbiban nem volt elegendő költőiség arra, hogy arról a prózái lényről megfeledkezze. Ő csak azt tudta, hogy Lilyt sohase látta elegánsabbnak, hogy nincs az egész színházban nő, a kin jobban állna a szép ruha, mint rajta s hogy ő, a kinek Lily ezért a sikerért tartozik, nem kapott viszonzást semmit, csak épen azt, hogy néhány száz szem között ő is rábámulhat.

Lily számára ezért kellemetlen meglepetés volt, mikor a páholy háttérében, a hol a felvonás közben egyedül maradtak, Trenor, minden bevezetés nélkül egyetlen fölnyílnival ez mondta:

— Nézze, Lily, hogy találkozhatik az ember magával? Minden héten három-négy napig a városban vagyok és maga tudja, hogy csak egy sort kellene írnia nekem a klubba, de úgy látszik, mostanában megfellelkeznek a létezéséről is, a míg nincs megint egy jó tiple szükséges.

Az a tény, hogy a megjegyzés határozottan izléstelen volt, nem tette könnyebbé a feleletet, mert Lily érezte, hogy a mostani pillanat nem alkalmas arra, hogy kiegyensúlyozt karesú derekát és fölhúzza szemöldökét, — a mivel rendszerint a bizalmaskodás tolokodó jeleit el szokta hátrítani magáról.

— Nagyon hizeleg nekem, hogy látni kíván — felelt, könnyedén igyekezve beszélni, — de ha csak el nem felejtette a czimemet, könnyű lett volna megtalálnia engem minden délután a nagynéném házában, — sőt én el is vártam volna, hogy meglátogasson.

Ha ezzel az utóbbi koncesszióval meg akarta engesztelni Trenort, akkor bizony eltevésztette, mert ez szemöldökének azzal a megszokott összehúzásával, a mely csak annál ostobábbnak tűntette fel, ha dühös volt, csak ezt felelte:

— Az ördög megy a nényéhez és hallgatja egész délután, hogy beszélnek magával más fizkók! Tudja, hogy nem szeretek a tömegben ülni és ásitozni, — legjobb szeretnek mindig megszöknöm, ha ez a czirkusz megkezdődik. De mért ne mehetnék el együtt valahova egy kis beszélgetésre, — valami kellemes kis kirándulásra, mint az a kocsiútszó volt Bellomontban, a mikor maga eléme ment az állomásra?

Kellemetlenül közel hajolt Lilyhez, mikor ezt mondta s Lily azt hitte, megérezte rajta azt a bizonyos illatot, a mely megmagyarázta

arca sötét pirosságát s homloka csillogó nedvességét.

Az a gondolat, hogy bármely éles válasz kellemetlen kitérés idézhet elő, óvatosságra csillapította Lily undorát. Nevetve felelt:

— Nem igen bírom elképzelni, hogy lehet falusi kocsiútszót rendezni a városban; különben nem vagyok mindig a bálmulók tömegétől körülvéve s ha tudomra adja, melyik délután jön el, elrendezem a dolgot úgy, hogy kététes-kén elbeszélgethessünk.

— Az ördög akar beszélgetni! Erről beszél maga mindig, — felelt Trenor, a kinek kifakadásában nem sok volt a változatosság. — Ezzel fizetett ki a Van Osburgh-lakodalmán, — de érthető nyelvre fordítva ez annyit jelent, hogy most, miután megkapta, a mit akart tőlem, jobb szeretne valami más fizkóval együtt lenni.

A hangja éles és hangos lett az utolsó szavaknál és Lily kipirult a bosszúságtól, de uralkodott magán és rábeszélő módon fogta meg Trenor karját.

— Ne bolondozzon, nem engedhetem, hogy ilyen neveléses módon beszéljen hozzám. Ha igazán látni akar engem, mért ne mehetnék sétálni a Parkba valamelyik délután? Egyet-értek magával abban, hogy mulatságos dolog rusztikusnak lenni a városban s ha kedve van rá, találkozhatunk ott magával. Elmegyünk majd s etetni fogjuk a verebeket és kirándulunk a tóra egy gőzös gondolában.

Mosolygott beszéd közben, olyan módon nyugtatva a szemét Trenoron, hogy az egyszerre engedett akaratának.

— Ez már beszéd. Eljön holnap? Holnap három órákor, a Mall sarkán? Én ott leszek pontosan, el ne felejtse. Nem akar becsapni, Lily?

Bart kisasszony megkönnyebbülésére ígéretének ismétlését felbeszakította a páholy-ajtó nyílása. Dorset György lépett be hozzájuk.

Trenor durezza átengedte neki a helyét és Lily ragyogó mosolyal fordult az újonjthoz. Nem beszélte Dorsettel bellomonti látogatásuk óta, de a tekintetéből látta, hogy emlékszik arra, milyen jó barátságban voltak akkor egymással. Nem tartozott azok közé az emberek közé, a kiken könnyen meglátszott a csodálat kifejezése; hosszú, becseszt arca és bizmatlan szeme mintha mindig el lett volna torlaszolva az expansív emóciók elől. De Lily intuíciója, ha a saját befolyásáról volt szó, finom csapokkal bírt s mialatt helyet csinált Dorsetnek a keskeny pamlogon, biztos volt benne, hogy ennek valami tompa öröme telik benne, ha az ő közelében lehet. Ritka nő veszi magának a fáradságot, hogy kellemes igyekezzék lenni Dorset iránt, Lily pedig kedves volt vele Bellomontban s most a kedvesség isteni megújulásával mosolygott rá.

Hát, megint együtt vagyunk hat hónapi macskazene után, — mondta panasosan. — Egyetlen árnyalata sincs a különbségnek az ideit és a tavalyi év között, csak épen az aszsonyok kaptak új ruhát, az énekesek pedig nem kaptak új hangot. Tudja, a feleségem muzsikális, egész sereg effélén hajszol keresztül tél idején. Olasz előadásokkor nem olyan rossz, — olyankor későn jövünk s az ember ráér emésztetni. De ha Wagner adják, föl kell ugrálni az ebédől és én aztán megadom az árát. És ez az átkozott léghuzam, — elül tudógyuladás, hátul influenza. No lám, Trenor nem húzta be a függőnyt, mikor kiment. Pedig a léghuzam elől hiába húzódik az ember ide a sarokba. Látta már Trenort enni? Ha igen, akkor csodálkoznia kell, hogy még mindig él, azt hiszem, belül is bőrellel van bevonva. Azért jöttem, hogy megmondjam, hogy a feleségem szívesen látná önt nálunk a legközelebbi vasárnap. Az Istenért, mondjon igent. Egy sereg unalmas népség lesz ott, azt hiszem, valami írók, — tudja, ez a feleségem legújabb hó-bortja és én nem tudom, nem nagyobb-e ez még a zenénél is. Némelyiknek közülük hosszú haja van és elkezdnek vitatkozni a levesnél és nem veszik észre, mikor a tálat elébük adják. Az eredmény aztán az, hogy az ebéd kihül és nekem rossz az emésztésem. Az az ostoba Silverton hozza őket hozzánk, — ő is veresket ír és Berta borzasztó nagy barátságban van vele. Ő jobbat tudna írni, mint akár-melyik közülük, ha akarná, és én nem is ve-

szem rossz néven, ha okos embereket akar maga körül látni. Csak azt mondom: vajna ne kelene őket enni látnom!

Ennek a különös közlésnek az oka határozott élvezetet szerzett Lilynek. Rendes körülmények között semmi meglepő sem lett volna Dorset Berta meghívásában, de a bellomonti epizód óta bizonyos be nem vallott ellenségeskedés tartotta egymástól távol a két nőt. Most Lily belső csodálkozással érezte, hogy bosszuszomja kihalt. Ha meg akarsz bocsátani ellenségednek, mondja egy malajji közmondás, előbb kövess el rajta sérelmet, s Lily most tapasztalta e közmondás igazságát. Ha megsemmisítette volna Dorsetné leveleit, tovább is gyűlölte volna őt, de az a tény, hogy a levelek az ő tulajdonában maradtak, kielégítette gyűlöletét.

Mosolygva fogadta el a meghívást, e kapocs megújulásában menekülést remélve Trenor kellemetlenkedése elől.

(Folytatása következik.)

KAPUZÁRÁS.

— Az elmúlt színházi évről. —

A színvonal hanyatlását, a mely évek óta észlelhető Budapest színházi életében, a most lezajlott évad folyamán se sikerült megakasztani. E hanyatlás egyik tünete: a *német színház tavaszi állandósulása*. Mióta a német színház leégett, ismételten történt kísérlet német színház építése iránt, de a főváros magyar közvéleményének mindig volt elég ereje a terv elfojtására. Ezért a germánóság vándor ügynekei új harczi módot eszeltek ki: t. i. kerülő úton kezdték idehurezolni azt a német műzást, a melyet nyíltan réánk erőszakolniok nem sikerült. Minden év tavaszán ide hoztak valamely vendégszereplő német társulatot s megtörtént az a sajnálatos eset, hogy több magyar műintézet is kaput nyitott művelődésünk legveszélyesebb ellenségeinek. Eleinte közvéleményünk tiltakozott e csempészés ellen, — de immár a vendégszereplés rendszeressé és megszokottá vált s évenként már nemcsak egy, hanem több német trupp is jó körünkbe, tömör táborra erősítvén a még mindig nagy számú budapesti németiséget. Így esett meg aztán az idén is, hogy német előadásokra kétszerezes helyárak mellett is nagyobb közönség tördült, mint magyar előadásokra; s a mi legfájdalmasabb, már tiltakozó szó is alig hangzott el.

A német színházunk egységiránt a germán nyelv istápolásán kívül még egy következménye is volt. A német karavánok ugyanis a dekadens irodalmi divatok hatása alatt sajátos verista játékmódot hoztak magukkal, mely ugyan verista művek színrehozatalánál helyén van, de melyet aztán nálunk az utánzó ismert vakbuzgóságával minden műre egyaránt alkalmas, egyedül üdvözítő színpadi stínek kiáltottak ki. Pedig ha érthető is, hogy éjjeli menedékhelyet, külvárosi pince-, gyár-, lebuji-darabot verista módon játszanak s a nyomor és bűn köznapi képeit a maguk legvalóbbiszteri alakjában mutatják be: — sehogy sem érthető, hogy miért kelljen klasszikus tragédiát hasonló pincestylus szerint játszani? A verista játékmód hívói megmondhatnák, hogy minden műnek más-más játék-stíle felel meg.

A hangosan megnyilatkozó végletes kívánalom, hogy színészeink vegyék át a német verista játékmódot, zavarba ejtette még egyes jobb művészeinket is, a kik, nehogy őket a kortól elmaradottnak tekintés, siettek az új játékmóddal megalkudni. Így esik meg aztán, hogy valamely klasszikus színben a legkülönbözőbb hang és stíle, romantikus szaválás és verista diskurálás, klasszikus fenség és dekadens alantóság gazdag változatban és stilszerűtlenségében kerül együvé. A a kevés németi önállóság s régi jeleséinktől ránk szállt nemesebb hágyomány pedig pusztulásnak indul. Bátran mondható, hogy így tovább haladva, a magyar színházunk magyar jellege többé nem lesz. Pedig minden népnek más a vérmérséklete, más a föllépte, más a szelleme s nemcsak stilszerűtlen, de természetellenes is, hogy magyar vérmérsékletű színészek a hevesen gesztikuláló olaszok, pedánsan dresszírozott németek modorában játsszanak.

AZ OBSTRUÁLÓ HORVÁT KÉPVISELŐK EBÉDNÉL, A KONTINENTÁL SZÁLLODÁBAN.

De hát minden, a mi idegen, szinte igéző vonzerőt gyakorol utánzóinkra, a kik híven a *«wie er sich räuspert und wie er spuckt»* — das haben sie ihm abgeguckt — jelszóhoz, vakon követik a germán s immár annyira mennek, hogy a legszebb verseket is naturalisztikus próza gyantán hadarják el. Természetes, hogy ilyen művészi irányzat mellett immár nem színészi érdem, sem a dőlczeg alak, sem a szép hang, sem a harmónikus tagolt beszéd, sem pedig a nemes magatartás, — s kitűnő színészek hírébe juthatnak, a kik hadarnak, dadognak, selypítenek, csak minél *«természetesebben»* és minél köznapibb módon tegyék ezt.

A játékmódor hanyatlásával együtt járt a színpadi irodalom nemzeti jellegének s magasabb eszményi törekvéseinek hanyatlása is. Történelmi mű mar alig kerül előadásra, klasszikus törekvés már alig mutatkozik. A mi pedig ebből a nemből ez idén szíre került, az sem volt megfelelő és az is legfőbb néhány estét foglalt le — üres padokor mellett.

De igazságtalanok lennénk, ha mindezt kizárólag a színházakat okolnók. Hisz voltaképpen csak egy műintézetünk van, — a Nemzeti Színház, — mely nem magánvállalkozás és így az irodalmat üzleti mérlegelések nélkül művelhetné. Csak hogy ennek is eddig minden erejét minél nagyobb pénztári bevételre kimutatása foglalta le. Reméljük, hogy ezentúl — mivel e színház ez idén végre a közoktatásügyi miniszterium hatáskörébe került, — a művelődési szempontok hathatósabban fognak érvényesülni. A többi színház mint magánvállalat, ez idén is túlnyomó részben csak az üzleti szempontot vehette figyelembe és mivel külföldi művek olcsóbbak, kész rendezéssel is kerülnek ide, tehát kevesebb fáradsággal hozhatók szíre, továbbá vonzerő tekintetében külföldön már beváltak, csak természetes, hogy a magyar szerzők műveit háttérbe szorították. Összes drámai szerzőink — a Vígsház néhán magyar darabjától eltekintve, — jóformán csak a Nemzeti Színházra szorultak s így ez intézetben állandó torlódás, az évad vége felé meg tömeges kisértelések következnek. A többi színházzal való versengés, a pénztári bevételre való túlbuzgó fáradozás, valamint a budapesti közönség izlésebeli irányzata még ebben a műintézetben is lényegesen hátráltatja a klasszikus és nemzeti

irány méltó érvényesülését. Valóban egyre követelőbb lép fel az óhaj, hogy Budapestnek még egy valóban irodalmi színháza legyen, a mely csak a magyar irodalmat művelje, a Nemzeti Színház fölös számú szerzőinek teret nyújtson s lehetővé tegye, hogy az ország első színpada csak a haza és a külföld legkiválóbb alkotásait jelenítse meg. Úgy tudjuk, hogy a magyar színpadi szerzők egyesületének megalakulását ez a cél vezette és csak sajnálhatjuk, hogy az eszme megalósulása oly soká késik.

De hát minden tespedés dacára nem szabad a jövő elé csüggedten tekintenünk. Már ez idén is mutatkozott a Vígsház néhán művében a jobb irány felé való törekvés, a jövő évadban pedig drámai műsorral tesz majd kísérletet a Királyszínház is. Ohtajtandó, hogy a Népszínház se váljon egészen zenés színházzá, sőt hogy az eddiginél nagyobb s méltóbb teret engedjen a magyar irodalomnak. Higgyünk a nemzeti gondolat s az igazi művészi izlés újjáébredésében, annál inkább, mert az a közszellem, a mely országszerte ébredszik, soká nem hagyhatja érintetlenül az irodalmat s a művészetet sem.

Palágyi Lajos.

LECSAPÓ VILLÁMOK HATÁSAI.

Az ország különböző részein nap-nap után ismétlődő zivatarokkal járó gyakori villámcsapások emberben, állatban s gazdasági- és egyéb épületekben tetemes károkat okoznak. Csak Magyarországon átlag egy millió ember közül évente tizen halnak meg villám, s még többen szenvednek a villám népiesen szölvá úgynevezett *«szele»* által. Ez arányszám azonban nem fog, sőt ellenkezőleg évről évre nő, mert a kultúra és az ipar fejlődésével a villámcsapásokat elősegítő körülmények is mind kedvezőlebebekké válnak.

A villám hatásában igen különböző módon nyilvánulhat, a szerint, a mint más és más tárgyat talál. A villámok tulajdonképpen a különböző elektromos feszültségek kiegyenlítőési folyamatai, melyek rendszerint a legrövidebb uton s azon tárgyakon át mennek végbe, melyeknek ellenállása legkisebb. Leginkább tehát hegycsúcsok, magasnak fekvő emlékoszlopok és fák, tornyok és kémények vannak a vil-

lámcsapás veszedelmeinek kitéve. Egyáltalában minden jó vezető különös vonzerőt gyakorol rájuk, azonban, ha becsapásuk közben szigetelő, azaz rossz elektromosság vezető útjokat állja, azokat szétforgácsolják, szétrombolják. (Ebben rejlik az elromlott, megszakadt, elzáródott villámhárítók veszedelmes volta is.) Ilyen esetekben megcsik, hogy a villám átgrik a legközelebbi jól vezető tárgyra, avagy ilyenek hiányában átüti, átluggatja a szigetelő ellenállókat. Mechanikai hatásain kívül érdekesek még a villám hőhatásai is. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy míg az egyik pusztán roncsol, addig egy másik villám pillanat alatt lángba borítja a gyúlékony anyagot. Mennél nagyobb valamely tárgy ellenállása, vagyis mennél kisebb a keresztmetszete, annál erősebben hevíti fel a villám. E hatásból sikerült már a villám intenzitását is kiszámítani, melyet Siemens és Halske szerint egy másodperc alatt néha 5400 lóerőre tehetünk. Az ilyen hatalmas destruktív és perzselő erejű elektromos kisülések a legellenállóbb közeteket is képesek pozdorjává zúzni s felületüket megolvasztani.

Nem tekintve a telefon- és sűrűgő-hálózatban okozott mágneses zavarokat, igen érdekes még a villámcsapásoknak a növényzetre való hatása is. A megfigyelések és kísérletek szerint legtöbbször a magasban az égre nyúló, lombos és a földben kiterjedt gyökérezetű fák nyújtják a felhőzet és a föld felszín elektromos kiegyenlítésének legjobb eszközeit. Különösen a kevés gyanta- és olajtartalmú, továbbá kiszáradt, korhadt, lombtalan s a zivataros fellegetek legjobban megközelítő fák vannak veszélynek kitéve. Igen gyakori eset, hogy a villám nemcsak egy fát gyújt, hanem például kiterjedt erdőségek feletti számtalan ágra oszolva több egymástól teljesen különálló fát is érhet. Ilyen esetekben az okozott kár nem oly nagy, mert a villám ereje a megosztás által tetemesen csökken, tehát pusztításai nem lehetnek ártalmasak. Ha azonban a villám így szerze ártava, mintegy sugárkétvé képezve ember-csoportot talál, lévén szervezetünk kisebb ellenálló képességű, bizony nem egy izben, mint például katonai gyakorlatok alkalmával tapasztalható, igen súlyos sérüléseket, sőt többeknek halálát is okozhatja. Az emberi szervezetben a villámcsapás hatása elsősben is az idegrendszerben és az izomzatok-

A LÉGHAJÓZÁS ARANYKORA.

— Martin Rudolf jövődőléseiből. —

A nem régebben nálunk járt nagybuzgóságú békeapostol: William T. Stead az ő világhírű folyóiratában, a «Review of Reviews»-ben legutóbb nagy elismeréssel emeli ki a mi Kossuth Ferencünknek előtte tett azt a nyilatkozatát, mely szerint a léghajózás problémája már akkor megoldást nyert, mikor rájöttek arra, hogyan lehet csekély súlyú géppel nagy erőt fejleszteni s hogy szerinte a léghajó jövője biztosítva van. Erről maga W. T. Stead is, — a ki különben minden ide vonatkozó mozgalomnak példátlanul lelkes pártolója — szentül meg van győződve. Mindnyájuknak el kell ismernünk, hogy a közlekedési és hadviselési szempontból páratlan fontosságú léghajózásra nagy jövő várakozik. E nagy jövő munkálására és biztosítására már is egész sereg számottevő sajtó-organum működik a nagy külföld szellemi központjaiban. Kitiűnően szerkesztett negyedéves és havi folyóiratok jelennek meg kizárólag a léghajózás problémájának szolgálatában, többek közt Londonban, Párisban, Lyonban, Bernben, sőt a mi szomszédságunkban is jelenik meg egy ily irányú havi folyóirat, a «Wiener Luftschiffer Zeitung.»

A léghajózás kérdését most megint az tette aktuálisabbá a szokottnál, hogy Martin Rudolf, a jeles német regényíró, épen most egy szenzációs és nem kevésbé fantasztikus regényt irt erről a tárgyról «Berlin—Bagdad; das deutsche Weltreich in Zeitalter der Luftschiffahrt 1910—1931.» (Stuttgart—Leipzig) czím alatt. Természetes, hogy egyszeriben kapós lett ez az érdekes tárgy irodalmi munka, melynek írója ugyanakkor, midőn a léghajózás jövődőlését zengi, — egyuttal, mint hamisítatlan nagy-német sovinszta, — boldogan álmodozik az eljövendő nagy-német világbirodalomról... Mindezekről eltekintve, a regény koncepcziója olyannyira érdekfeszítő, hogy egy-két vázlatosan kikapott fantasztikus képéről nem árt rövidesen megemlékeznünk.

A «Berlin—Bagdad» korában már tökéletesek a léghajók. Az emberi ész korlátlanul uralkodik a léghajó s a szerint alakul át a hadviselés teóriája is. Megtörténnek az első légi ütközések. 1913-ban Oroszország még mindig oly sok zavar és forrongás központja, mint még 1907-ben. A szakadatlan forradalmi cseppek azonban lassanként kimossák még az orosz kormányzat követ is és épen akkor, midőn a parlament és a nép közötti feszült viszony egészen az ütköző és törési ponthoz ér, a japánoknak ismét meggyűlik a bajuk Oroszországgal, melyre nekik még 1905 óta állandóan fáj a foguk. A második orosz-japán háború teljes erővel kitér 1913 márczius havában; az orosz hadi erő csakhamar nevésegesen csekélynek bizonyul a félelmes japán hadi lég-hajók, lég-vonatok és hadi motorok ellenében s a Góbi sivatagon vívott gyilkos ütközet után az egész orosz hadsereg leteszi a fegyvert. A japánok fényes győzelmét tulajdon-

képen a Zeppelin-féle motoros léghajók vívják ki. Ez a katasztrófa felébreszti az orosz nép öntudatát. «Le a cárizmussal!» — hangzik mindenfelé a rombadöntött birodalomban. A cár és családja menekülni kénytelen, de a szárazföldön mindenütt ádáz ellenség veszi körül, míg aztán a Pomerania és Westphalia nevű német hadi léghajók a cári családot és kíséretüket mintegy tízezer lábnyi magasságba viszik föl és sietve elröptik valamelyik távoli világrészbe.

Ebben az időtájban Suvarow az elnöke Baku-ban a világhírű Aero-Auto Klub-nak, melynek légi versenyei rengeteg embertömegeket vonzanak oda a világ minden részéből. A léghajósok 1914—1915-ben már megdöbbentő előhaladást mutatnak föl ezeken a versenyeken. Léghajók átlagos sebessége óránként 187,5 és 250 mérföld közt váltakozik. A Suvarow léghajó-állomásáról Khokandból a nem egészen 2000 mérföldnyire eső Pekingbe, — a mi mindenesetre eléggé csinos kis légi utazás, — pottom tíz óra alatt jutnak el. 1915 nyarán Suvarow három hadi léghajóval és egy Zeppelin-féle lég-vonattal találkozik, a mint azok ötezer lábnyi magasságban lebegnek Peking aranyos tetői fölött... Suvarow aztán léghajójának aranyozott alumínium bástyájához támaszkodva, elhatározza, hogy meghódítja az ősrégi kínai birodalmat.

Az akkori művelt társadalomnak azonban megvan már a maga luxus-léghajója is. Martin Rudolf kiváló érdekességgel írja le regényében azt a Mecca nevű luxus-hajót, melynek utasai németekből, amerikaiakból és angolokból állanak. A legnagyobb fényűzéssel van berendezve, nyolcvan utas számára. A hajó Berlin és Bagdad között, helyesebben fölött közlekedik, az összes utiköltség 360 korona; az egész utat tizenegy óra alatt teszi meg. A bajó utasai azonban főn a léghajóval nincsenek elzárva a mélyen alattuk nyugsgó földi élettől. A technikai tudás szédületes vívmányai következtében megvan nekik a maguk pompás «telefon hirmondó»-juk a drótnélküli telefon révén. Óránként ötször-hatszor kapják Berlinből a legfrissebb híreket. Sőt még kitűnő — napilapjuk is van, melyet szintén a drótnélküli telefon nyomtat le nekik a legjobb berlini és bécsi napilapok nyomán. S mialatt a Fekete-tenger fölött nagy kényelmesen reggeliznek, a telefon szorgalmasan kopogtatja le a nagy újságlapokra a legújabb szenzációkat olyanforma betűkkel, mint a milyeneket most a mi betűs-táviratainkon láthatunk.

A léghajózás aranykorában a világvárosok — s így Martin szerint Berlin külső képe is gyökeresen átváltozik. 1930-ban már keresve sem lehet itt táviró-sodronyokat, sőt még vasuti síneket sem találni, melyek még napjainkban szinte a zsufolásig keresztül-kasul hálózák ezt a földtekét. Berlinben minden háznak két fölvevő

KACSAK.

állomása van a drótnélküli telefon számára. Az express-leveleket és könyv-postát express léghajók közvetítik. Vasárnap délutánokon, a helyett, hogy a vonat és közúti kocsik — mint ma — rogyásig tele lennének zsufolva kirándulókkal, — a berlini ember kényelmesen útra kel a különböző vállalatok biztos léghajóján. Nem utolsó élvezete a berlinieknek a város négy pompás függő kertjében való mulatozás sem. Ezek a függő kertek óriási léghajókból alkotott s acéltől és alumíniumból épített pontonokon nyugszanak s mintegy 3—6000 lábnyira lebegnek a város fölött. Minden egyes függő testnek van egy motor-versenypályája, tenisz-játsszótér s egy kis tornya a kilitásban gyönyörködők részére. Sőt télen nem hiányoznak innen a korcsolyapályák sem. Képzeltető, mennyire ideálisan friss a levegő ezekben a függő kertekben. Az emberiség lassanként olyan egészséges lesz, mint a makk; a következő nemzedékek már alig ismerik a betegséget. Pompásan megorvosolja őket a Martin Rudolf fantáziája.

Felcsendes mondanunk, hogy a repülés technikája 1930-ban már szintén a tökéletességig fejlődött. Repülnek az emberek gyönyörűen, mint a — pinta. Nekik, — már t. i. Martin szerint a berlinieknek, a világbirodalmi székhely boldog lakóinak, — úgyszólván semmi egy-egy kirándulást rendezni Egyiptomba, vagy innen a

Krimi félszigetre Konstantinápolyon keresztül. A regény idejében Mr. While-nek, az akkor még nagyobb hatalmasságú Standard Oil Company igazgatójának két felnőtt leánya, — az egyik tizenhétéves, a másik húsz éves, — a legnagyobb könnyedséggel és — bájjal repülnek New-Yorktól San Franciskóig s fel sem veszik azt a mindennapi kirándulást, a mit Krimből Konstantinápolyig és vissza minden áldott nap meg szoktak tenni.

A repülőgépek a villák tetején épült különös torony-szerű alkotmányokban vannak elhelyezve. Innen szoktak a bank-igazgatók, művészek, képviselők a vidékre, a nem csekély számú sikkasztók pedig világgá repülni. Szóval, a kultúra általában tetőpontjára ért s Martin Rudolf ezekkel az állapotokkal, de mégis különösképpen a nagy német-világbirodalom folytonos terjeszkedésével a legbővebb mértékben meg van elégedve.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

54-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művésziileg ki-vitt képeket.

A «Vasárnapi Ujság» a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s kiterjeszkedik a női divatra is.

Előfizetési főtételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése június hó végén lejárt, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar Remekírók. Ennek a nagyszabású, a mi irodalmunkban páratlanul álló vállalatnak most jelent meg utolsó öt kötetes sorozata. Olyan kultur-vállalat nyert ezzel befejezést, a melyre büszkék lehetünk, mert egységbe foglalva adja a magyar

A BUDAI SZERB TEMPLOM ÚJ HARANGJÁNAK FÖLSZENTELÉSE.

ban érvényesül s itt bémulásokat és érzéketlenséget okoz. Azon esetben, ha főképpen az agy szenvedett sérüléseket, akkor a bémulás és érzéketlenség fokozatosan megszűnik, a mint az agy az előidézett kábultságból mind jobban magához tér. Ha ellenben az agy nem szenvedett, hanem csak a vezető idegszálak és az izomzatok, akkor az érzéketlenség hamarabb szűnik meg, mint a bémulás. Sokkal komolyabban a következmények az egész idegrendszer rázkódásai esetén, mert ilyenkor a teljes gyógyulásra többé nincs remény.

Az emberi test felületén a villám zuzódásokat és perzseléseket idéz elő, bár gyakran fordul elő az is, hogy külső láthatatlan nyomot nem hagy, ilyenkor a halál okát pusztán csak a megolvasztott fémtárgyak, mint pénz, kés, óra, gombok árulják el. Igen sokszor érthetetlennek tűnik fel, hogy a villám, bár az embert közvetlenül nem sújtja, mégis, ha a közelben csap le, földhöz vágja s nem egyszer halálát is okozza. Így például tavaly éjnek idején történt, hogy a villám becsapott egy falusi házba és fel is gyújtotta. Ott, a hol e villámcsapás a ház falát megrepesztette, tehát a hol lefutott, aludt a ház asszonya, kit az ágyból vagy két és fél méternyire a szoba közepébe dobott, azonban rövid ideig tartó aléltágon kívül semmi szám-bavehető baja nem történt.

A villámcsapások krónikájában számos ilyen,

sőt eme talán komikusnak látszó jelenetnél gyászosabb kimenetelű esetet is ismerünk. Az e nemű villámok magyarázatukban abban lelik, hogy az elektromos kiegyenlítődés folyamán egyszerre s nagymennyiségű elektromosságot vonnak el a környezetből, tehát az áramlás folytonossága hirtelen megszakad és indukált áramok keletkeznek, a villámok tehát közvetve, ezek útján hatnak.

Még csak egy, laikusoktól valószínűleg többször hallható kérdésre adjunk feleletet. Miért nem csap a villám a robogó vonatba? A magyarázat igen egyszerű: azért nem, mert a vasúti hálózat a földön létező legkiterjedtebb és legjobb villámhárító. Ugyanis a mértföldekre és mértföldekre nyúló sínparók a légköri elektromosságot oly kitűnően vezeték, hogy a villámok képződésére alkalmas elektromos feszültségkülönbség nem jöhet létre. A vezetést még elősegítik a sinek mentén húzódó sürgöny- és telefondrótok is, melyekbe a villám a jó vezetés miatt szinte nem csap be s ha mégis itt-ott a táviró-állomásokon zivatarok alkalmával a fel- és leadó készülékekben zavar keletkezik, azok jórészt a közeli villámcsapások következtében létrejövő, indukciós áramoknak tulajdoníthatók, melyek vannak oly erősek, hogy a műszerek egyes alkatrészeit megolvasszák és az állomások közötti érintkezést megszakítják. M.

KETTÉHASÍTOTT AKÁCS.

TOPOLYFA.

VILLÁMSUJTOTT AKÁCS.

VILLÁMSUJTOTT FÁK.

ITATÁS.

nemzet kultúr-képességének legbecesebb bizonyosságait, a legjavát annak, a mit a magyar ész valaha termelt. Ilyen nagy és becses vállalatok a nagy nyugati nemzetek irodalmában is felelték ritkák; minálunk, a hol pedig legnagyobb szükség van az ilyenre, nem kevés bátorság és áldozatkészség kellett a vállalat megindításához s talán még több kitarítás a befezéséhez. Ötvenöt pompás kiállítású kötet, mind magyar írók és költők klasszikai becsi munkája, — olyan dolog ez, a melyből újra meg újra erőt meríthet könnyen esüggő önbizalmunk. Kellően többen vannak nálunk olyanok, a kik hajlandók a mi saját irodalmi multunkat kicsinyelni, a kiket elkápráztatott a külföldi irodalmak gazdagsága s most a valódi szegényesebbek látják a miénket. Ezekre most rácsafol a «Magyar Remekírók» kötetének imponzáns sora, a melyet csak végig kell nézni s szembe tűnik a mi viszonylagos gazdaságunk. Mert az bizonyos, hogy akár a régi, akár a közelmúltba nézünk, mindenütt találunk olyan műveket, a melyek ma is élvezetet nyújtanak és fölemlenek a művészet nemese régióiba. És van ennek a nagy kiadványnak még egy másik nem mindennapi bece is: az a gond, a melylyel az egyes írók műveit tudományos színvonalon álló kritikával kiadták. Nemcsak hogy a magyar irodalomtörténet és kritika legkitűnőbb művelői egyesültek e nagy munkában, hanem mindegyik ereje legjavát szentelte neki. Ezzel aztán egyik-másik kötet, pl. az a mely Gyöngyösi István műveit tartalmazza, valóságos irodalomtörténeti jelentőséget nyert, lényegesen módosította az illető nyelvről, stíljéről és technikájáról eddig alkotott fogalmainkat, a régebbi szövegekből levont nyelvtudományi és kritikai következtetéseket s új szempontokat adott az író megítéléséhez. Ebben a tekintetben bizárat el lehet mondani, hogy a «Magyar Remekírók» a legnagyobb szabású és legmélyebb hatású irodalomtörténeti eseménye a mi nemzetünknek s általában a leginkább számottevő s legnagyobb nemzeti fontosságú magyar kiadványok egyike. Azzal pedig, hogy a kiadásnak sikerült megtalálni a közönség érdeklődéséhez vezető utat s a vállalatot a magyar művelt közönség legszélesebb rétegeiben elterjeszteni, kétszeresen nyert a vállalat kulturális fontosságát. — Az utolsó öt kötet sorozat *Kisfaludy* Károly műveinek második kötetét, a vigjátékot és a novellák javát adja *Heinrich* Gusztáv gondozásában és előszavával. *Széchenyi* műveiből szintén a második kötetet, melyet *Berezovics* Albert rendezett sajtó alá s látott el a Széchenyire vonatkozó irodalom nagyon becses jegyzékével. E kötet a «Kelet népét»-t, a «Politikai programtörédek»-et, *Széchenyi* beszédeiből való szemelvényeket, a híres «Blick»-et magyar fordításban s *Széchenyi* egy pompás csokor aforizmáit tartalmazza. Befejezést nyer bár *Eötvös* József műveinek sorozata is a beszédekkel és tanulmányokkal, melyeket *Voinovich* Géza rendezett sajtó alá, s az ötödik és hatodik kötet *Arany* János összes művei is teljessé váltak *Riedl* Frigyes gondozásával. A vállalat befejeződése olyan ünnepe irodalmunknak, a melyhez hasonlókat nagyon ritkán adatik ünnepelni.

Vitézi románcok. Érdekes volna kutatni azokat a tényezőket, melyek újabb időben egész sereg kiváló írónkat s köztük egyet-kettőt a legkiválóbbak közül a történeti témák felé vettek. Ez az irányzat, a melynek egy pár valóban becses munkát köszönhetünk, talán legkevésbé feltűnő *Pekár* Gyulánál, mert ő egykor a realizmusból indult ki ugyan, de mindig volt benne bizonyos vonzalom a stílizált formák és hangulatok iránt, e mellett pedig kifejezett tudományos, főleg művelődés és műtörténeti érdeklődése is voltak mindig, a melyektől csak egy lépés vezetett a történeti költői megelevenítésre való kísérletekig. Olvasóink épen most láthatják ennek a törekvésnek becses és érdekes eredményét a kitűnő írónk regényében, minap megjelent novellás könyve, a «Vitézi románcok» pedig kilencz történeti novellát ad egy szép csokorban. Az új könyvben, ép úgy mint a most folyó regényben az első pillantásra egy dolog fogja meg az olvasó figyelmét: az a szerencsés és mindenképen öröndetes gazdagodás, melyet újabban *Pekár* nyelvén és stíljén tapasztalhatunk. Nem azokra az esetekre gondoljuk ezt, a mikor az író archaizáló stílussal igyekszik fölkelteni az archaizáló hangulatot, hanem arra, hogy mindenütt olyan hajlékonyságot, gazdagságot találunk és a magyar nyelv rejtettebb kincseinek oly szerencsés felhasználását, a milyenne *Pekár* régebbi munkáiban nem volt példa s a mely öröndetesen rácsafol egykori aggodalmunkra, a mely az író stílusának végképen elmodorosságától féltette. Most már bízhatunk benne: *Pekár* végérvényesen hazajött, teljesen kiheverte a külföldi, főleg francia hatásokot s a maga saját útját keresi. Ez út ma a múltba vezet, a probléma, melyet újult erejével meg akar közelíteni: a múltak megelevenítése a költészet eszközeivel. Ebben megint élénk tudományos érdeklődés segíti: szereti a történelmet, szívesen kutat kevésbé ismert följegyzésekben is, szóval tiszteltetelmeltől terjedelmű apparátussal dolgozik. Célja észrevehetően a realiztikus módszer

alkalmazása a historiai anyagra, tehát az egyedüli céllá, a melyet historiai regényírónak érdemes maga előtt kitűznie. A történeti anyag tehát nem egyszerűen festői staffage neki, mint a régi *Walter Scott*-féle történeti regénynek, hanem — hogy úgy mondjuk — szereplő, közeleható tényezője a cselekvénynek; bejelle sarjadtanak ki az alakok s bele térnek vissza. A novellákban még sok a romantikus anyag, az ideál a vitézi, lovagi ideál, a férfi dalás, vitéz, s szerelmében gyöngéd és szenvedélyes, eleme a harez, becsvégya a harzi hírnév, a nő szende és szelíd, szerelmében odaadó, de mindig passzív és tartózkodó. Ezek a romantikus vonásokon áteszillan azonban a modern író, a ki a történeti tények pozitív ismeretével s az emberi dolgok lehetőleg hű ábrázolásával dolgozik. A «Vitézi románcok» köteté mindenestre fejlődést jelent *Pekár* Gyula pályáján s erősebb, közvetlenebb teszi érdeklődésünket, melylyel munkái iránt eddig is viseltünk.

Leibniz értekezései. A «Filozófiai írók tára», mely minden egyéb vállalattal határozottabban munkálja a filozófia megkedvelését s a filozófiai szellem meggyökerezését a magyar művelt közönség gondolkodásában, most adta ki huszadik kötetét, a mely Leibniz értekezéseit tartalmazza. A nagy optimista filozófus igen képzett és hivatott fordítókra talált a dr. *Vida* Sándor és a korán elhunyt dr. *Bauer* Simon személyében; mindketten szeretettel, gondal és szerencsével végeztek a nehéz munkát, az előbbi pedig igen magas és beható tájékozottságon alapuló vezető tanulmányt is írt a könyv elebe Leibnizről; az ő munkájának eredményei a tájékozott magyarzó jegyzetek is.

A férj, a feleség és a gyermek. Dr. *Virágh* Gyula budapesti ügyvéd egy füzeten tizenegy családügyi tanulmányt adott ki, a melyekben a családjogban tapasztalható jogi visszásságokkal, a magyar polgári törvénykönyv tervezetével és vizsgálódásokat orvosolni kívánó javaslatával s a külföldi törvényhozások és jogélet e körbe vágó intézkedéseivel foglalkozik. Külön-külön értekezések szólnak a házastársak egymás irányában való némi viszonyáról és kötelesegeiről, a házastársak tartási kötelezettségéről, a férjről, mint a család fejéről, a törvényes leszármazásáról, az árvaszékek újraszervezéséről, az eltartás kötelezettségéről rokonok közt a polgári törvénykönyv tervezete szerint, a gyermek törvényesítéséről, a házastárs visszahívásáról a válóper folyama alatt, a megbocsátásról hűtlen elhagyásos válóperekben. Mindezek oly kérdések, melyek a társadalom életében mélyen beülvő fontosságuk miatt nemcsak a szakember jogászok, hanem minden művelt ember érdeklődésére számot tarthatnak.

Uj könyvek. *Magyar Remekírók.* A magyar irodalom főművei 55 kötetben. Budapest, Franklin-Társulat. Az egész mű ára 220 korona, mely összeg részletekben is törleszthető.

Vitézi románcok. Irta *Pekár* Gyula. Budapest, Singer és Wolfner kiadása; ára 4 korona.

Leibniz értekezései. Fordították dr. *Bauer* Simon és dr. *Vida* Sándor. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta dr. *Vida* Sándor. Filozófiai írók tára XX. kötet. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3 korona 40 fillér.

A férj, a feleség és a gyermek jogviszonyai. Családügyi tanulmányok. Irta dr. *Virágh* Gyula. Budapest, Athenaeum kiadása; ára 2.40 korona.

EGYVELEG.

* A «China Times» című lap Pekingben hét nyelven, úgyminth kínai, japán, angol, francia, német, orosz és olasz nyelven jelenik meg.

* Berlinben minden egyes házi macska után tíz márká évi adó fizetendő. Az állat nyakára való bárcazt külön kell megváltani.

Idéges főfájás azonnal és biztosan megszüntet a kitűnő hírnévnek örvendő *Beretvás-féle Migrán-pasztilla.* 24 pastillát tartalmazó doboz 1 korona 20 fillér minden gyógyszerüzletben.

HALÁLOZÁSOK.

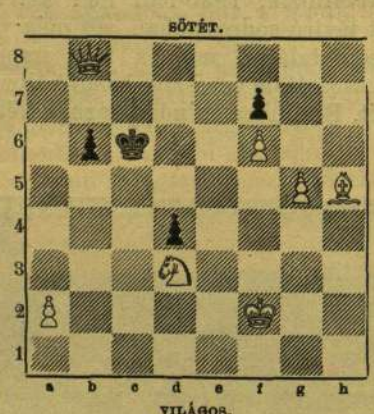
Elhunytak a közelebbi napokban: **JEKELFALUSY** Andor 48-as honvédtiszt, nyug. táblalábíró, a gazdasági egyesület alelnöke, 74 éves korában Miskolcon. — **BENES** János újságíró, az «Egyetértés» szerkesztőségének régi tagja Budapesten. Az elhunyt buzgó és hivatott munkása volt az újságírásnak. Pályája kezdetétől főleg közgazdasági és mezőgazdasági téren dolgozott s lapjának az utóbbi években segédszerkesztője volt. Halála őszinte részvétet keltett barátai és ismerősei nagy körében. — **JEREMIAS** Béla, a pázmándi ev. ref. egyháznak 16 éven át lelkipásztorja 56 éves korában, Pázmándon. — **Dobó** MRESA hírlapíró, a «Budapesti Tagblatt»-nak sok éven át volt helmunkatársa, 55 éves korában Budapesten. — **SZIGETHY** Géza postai

és táviró felügyelő állami szolgálatának 38-ik évében Budapesten. — **PAVLOVICS** Péter újidíki szesz-nagykereskedő, törvényhatósági bizottsági tag, a görgöc-keleti szerb hitközség elnöke, Bécsben. Az elhunyt egyik vezetője volt a hazafias szerbeknek. Holttestét Újvidékre szállították és ott temették el. — **VELBOVSKY** Gyula, magyar királyi erdészintézet tanácsos, 65 éves korában Sátoraljaújhelyen. — **MÜTNYI** Géza királyi aljárásbíró 57 éves korában Budapesten. — **GALANDA** Samu királyi közjegyző, Pozsony, Komárom és Turóc vármegyéek volt szolgabírója, 85 éves korában Turóczenántartományban. — **LOVRICH** Gyula a nagybányai takarékpénztár igazgatója, Nagybányán. — **KADA** György 31 éves korában Nagykikindán. — **REGULY** Jenő m. kir. bányászedmérnök, 30 éves korában Verespatakon. — **HABERHAUER** Hubert vendéglős 59 éves korában Budapesten. — **NOVÁK** Dániel gyógyszerész-gyakornok 17 éves korában Máramarosszigeten. — **BERKE** József gyógyszerész 41 éves korában Hajdúnánson. — **KORN** Ignác nyug. uradalmi kasznár 65 éves korában Pápakövesén. — **STEIN** Gábor magyar királyi egyetemi könyvtáros 62 éves korában Kolozsváron. — **WAGNER** Károly pénzügyi fogalmazó, földadónyilvántartási biztos, 67 éves korában Rózsaságyán. — **SZÁBEL** Boldizsár, cs. és kir. százados-hadbíró, 41 éves korában Budapesten. — **Nyujtód** és ikafalvi ifj. **PARKAS** Gerő, posta- és táviró-tiszt, 25 éves korában Szatmáron. — **HUMMEL** Sándor, a Magyar Leszámtól és Pénzváltóbank portásza, 74 éves korában. Az elhunyt a Jókai Mór szerkesztésében megjelent lapoknál szerkesztőségi szolgálatot. A nyolcvanas évek elején, a mikor a «Hon» megszűnt, a Széll Kálmán elnökletele alatt üzletét kiterjeszté bankhoz került, a hol 24 évet töltött hí szolgálatban. — **BARASZ** Pál másodéves teológus 21 éves korában Szatmár-Udváriban.

TANCSICS Mihályné szül. Seidl Teréz, Tanácsos Mihálynak, a sajtószabadság kiváló harcosának özvegye 94 éves korában. Budapesten. Nagy részét közben temették el a keresési uti temetőbe férje mellé. Temetését a főváros rendezte. — **Özv. Füle** Szántó Györgyné, szül. alsótörjati Tarsoly Anna 79 éves korában Székelyudvarhelyen. **Füle** Szántó Lajos, a jónévi író édesanyját gyászolja az elhunytban. — **Eberfalvi** Teréz Károljné szül. tiszauhelyi Ujhelyi Cecília, 80 éves korában, Sarudon. — **Gmelin** Ottóné, szül. Káizer Gizella 30 éves korában, Budapesten. — **Özv. Reibel** Jánosné, szül. Tanasits Anna 84 éves korában Győrött. — **Színészeghy** Kereszthury Jolánka, színészeghy Kereszthury Aladár és felesége szül. Hernádi Ella leánya, 12 éves korában Szegeden. — **Horváth** Panna, Horváth József (nagygyászoni) orsz. képviselő 8 éves leánykájá, Nyiregyháza. — **Sárbogárdi** Mészoly Gyuláné, szül. sárbogárdi Mészoly Hermína 67 éves korában Balatonfűreden.

SAKKJÁTÉK.

2543. számú feladvány. Erdey Aladártól, Budapesten.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A 2532. sz. feladvány megfejtése Ehrenstein Móról.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Kc1-d2	... Kc4-d4 (a,b,c,d)	1. ...	... Kc4-xc5
2. Vd1-b3	... Kd4-xc5 (e, f)	2. Vd1-c2	... Kc5-d6
3. b2-b4	... Kc5-b4	3. Vc2-c7	... Kd6-c7
	(V. Kc5-d6)	4. Hd4-b5	... matt.
4. Vc3-f4	... matt.		

Világos.	Sötét.	Világos. f.	Sötét.
1. ...	... Bg8-e8	1. ...	... f7-xc5
2. Vd1-c2	... b6-b5 stb.)	2. Vd1-b3	... stb.
3. Vc3-e3	... Kd4-e5	3. Vc3-e3	... Kc5-f6
4. Vc3-d4	... matt.	4. Vc3-d4	... matt.

Világhírű földványsszerzőnk egyik igen sikerült alkotása.

A 2533. sz. feladvány megfejtése Spóner Andortól.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Vc8-b3	... Hg5-h3 (a)	1. ...	... Fh6-g7
2. Bg7-h7	... matt.	2. Hh4-g6	... matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — *Geist* József és Stark Vilmos. — A «*Budapesti Sakk-kör*» — A «*Budapesti III. ker. Sakk-kör*» — Ludányi Antal. — Wyszehogrod Pál. — Beer Mór. (Budapest). — Németh Péter (*Csongor*). — Kintzig Róbert (*Fakert*). — Müller Nándor (*Szombathely*). — Hoffbauer Antal (*Lipótdér*). — Szabó János (*Bakony-Szentlászló*). — A «*Győri Sakk-kör*». — Székely Jenő. — Mészey József (*Győr*). — A «*Zborói Társaság*». — A «*Kalocsai Katolikus-kör*» — Veőrös Miklós (*Zirc*). — Ifj. Hubay Bertalan (*Bodzásujlak*). — A «*Dunaöbölvidéki Egyenlőség*»-kör (*Dunaöbölvidé*). — Barcsa Mihály (*Biharudvari*). — Csolnoki István (*Hajdúhadháza*). — A «*Leibici Gazdasági Kaszinó*» (*Leibicz*). — Lustyik János és Salvák János (*Alberti-Ira*). — «*Csengeri Kaszinó*» (*Csenger*).

Helyreigazítás. A 2540. számú feladvány — Schuster Zsigmond kiváló alkotása — diagrammjából nyomdahiiba folytan ós-ról egy sötét bástya hiányzik.

Selyem van divatba!

Kéjen 10 filléres levelezőlapon mintákat a mi tavaszi és nyári újdonságaink ruhák és blousok számára: Echizen, Taftes, Lustrin, Louisin, Jour, Mousseline 120 cm széles K 1-20-tól feljebb fekete, fehér, egy- és tarkaszínű, egyszerűn hímzett blousok és ruhákat bástiban. Mi csak jótállással kezelt selyemszövetet adunk el direkt magánfelelőknek. Vámp- és portmentesen a lakásba szállítva. 13023

SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájcz.)
Selyemszövet-kivétel. Kir. udv. szállító.

A Bőr- és Lithion-tartalmú Salvator-forrás

Kitűnő sikerrel használtatik vesebajknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, cukorbetegségnek, az emésztés és létező szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!
Vasmentes! Könnyen emészthető Teljesen tiszta!
Budapesten, főraktár Édeskút L. úrnál.

Biztos hatást

Érünk el ezzel a kedvelt, nyhe hashajtóval, melynek ize oly kellemes, hogy gyermekek és felnőttek is egyaránt szívesen veszik be.

A „*Califig*” fokozza az étvágyat, elősegíti a bélrendszer kitisztítását által az emésztést s így egészségünk fenntartásához nagy mértékben hozzájárul. Hatása főleg abban nyilvánul meg, hogy a „*Califig*”-a legnagyobb gondossággal készítették. A „*Califig*”-érett kaliforniai fügefelekből és különféle általánosan ismert jó gyogyszerű füvek kivonatából áll.

Minden gyógyszerüzletben kapható. Egy nagy üveg ára 3. — K, kis üveg 2. — K
Főraktár: **Török József** gyógyszerüzletára Budapest, VI., Király-utca 12.

„AGRÁRIA” kukoriczszártépvő gép.

Ásványi szabadsalom.
Bővebb felvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176
Levélczim: **AGRÁRIA** Budapest Váci-út 2. sz.

Vesszőparipa-liliomtejszappan

Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E.m. a naponta beérkező elismert levelek biztonysága szerint most és a jövőben is a leghatásosabb szappan marad az összes gyógyszerparipánok között, szappan ellen, valamint gyöngye, puha bőr és rózsás aresszin elnyelésére és megtartására. Darabja 80 fillérről kapható minden gyógyszerüzletben és drogeriában, illatszer- és fodrászüzletben. 12142

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER

természetes ásványvíz
SAVANYÓVÍZ

Oldjon *ízesebbé* néhány csepp *Maggi-féle levesbe.*

Rohitsch-Sauerbrunn

Stajersorszag.
Vasut, posta és táviró. Prospektus ingyen az orsz. fűrdőgazdaságtól.

Fősnéges fekvés, élelyben gazdag, teljesen portmentes levegő. Modern kényelem. Élénk társaság.

rekedés, aranyér, epekö, elhízás, cukorbetegség, köszvény, torok- és gégehurutok ellen. A karlsbadi forrásokhoz hasonló legerősebb gyógyforrások. Uj szálloda diétetika étteremmel és új vívizvezetékkel kitűnő édesvízzel.

Az uti felszereléshez

okvetellenül tartozik egy KODAK filmtekeres kamara napfény-fejlesztő géppel együtt. Mindenütt készletben. Árjegyzék ingyen és bérmentve. **KODAK TÁRSASÁG** kortától zavatos. Wien, I., Graben. 29. 11996

olvassa az ember, egy pillanatra tetszenek is egy kicsit s a következő pillanatban már nem marad meg belőlük semmi.

Nem közhéletök továbbá: Sors. — Költemények (Napraforgó). — Szállnak gondolaim.

KEPTALÁNY.

A 22-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A telkiismoret a cselekedetek visszhangja.

Felolós szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SARG-féle 60 **KALODONT** LEGJOBB FOG-CRÉME
Fillés

Hazai termék! **AGNES**-Forrás
a Mohai természetes szénsavas natron-tartalmú ásványvíz.
Elsőrendű természetes szénsavas natron-tartalmú ásványvíz.
Ideges gyomorhaj, légső, tüdő-, gyomor- és bél-hurut, esontlágulás, vese és hólyagbántalmak eseteiben kitűnő eredménytől használtatik, kellemes borvíz. 1^{1/2} literes üvegekben 36 fillér. Üres üvegeért 8 fillér tőlül vissza. 12185
Mindenütt kapható. A forráskelőség.
Főraktár **ÉDESKUTY L.** cs. kir. udv. szállítóháza Budapest, V., Erzsébet-tér 8. Telefon 16—32.

Technikum Mittweida
Igazgató: **A. Hoitz**, tanár. 19073 (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanintézet elektro- és gépész-műszerek, technikusok és mérnökök képzésére. Gőzüzem felszerelt elektrotech. és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulmányok. 2610 hallgató a 36 iskolában.
Program stb. díjlanul a titkarság által.

Védjegy
Ára 1 K és 2 K.
IKSIA GYÖNGYÉ BEAUFORTACZ PARIS
ARC-és KEZELŐDŐ SZER BUDAPEST.
Minden hölgynek nélkülözhetetlen.
Magyarországi főraktár **Hoffenreich Károly**, Budapest, IX. ker. Soroksári-ú. 70/10. szám.

Vérszegénység, idegesség

szédülés és gyomorideghez ellen biztos hatású szer a **Szenthe-féle** 12094
Essentia ferri albuminati; gyermekek részére a **Syrupus ferri albuminati.**
Mindkettő chininnel, phosphorral és aránnyal. Körültekintő kipróbálva és számos orvos által kitűnőnek alismertve. Egy üveg 2 K. 5 üveg vételénél ingyen csomagolás és szállítás. Postai szétküldés naponta. Kapható a készítőnél, **SZENTHE LAJOS** gyógyszerésznél, Budapest, VII., Damjanich-utca 2.

TELJESEN RENOVÁLVA.
Nagy és modern stílus új hidro-electro-therapeutikai gyogytintézet. Hidegviz-gyogyekeles, vilamos fény- és kádfürdők, inhalatorium, forró lég- és gőszekrény, villamos masszázs, napfürdők, gyogytornaszat. Bevált gyogyekehely gyomor-, bél-, máj- és vesebajok, idült szék- elmozdítására, kőképződésre, köszvény, torok- és gégehurutok ellen. A karlsbadi forrásokhoz hasonló legerősebb gyógyforrások. Uj szálloda diétetika étteremmel és új vívizvezetékkel kitűnő édesvízzel.

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM
 LEGJOBB SZERA A FOGAK ÁPOLÁSÁRA

12110

Az ásványvizek királya a Borszéki gyógy-borvíz

A borszéki borvíz a légző- és emésztő-szervek hurutos bántalmainál, angorkóránál, a vese és a hólyag hurutos megbetegedéseinél páratlan gyógyító. Nagy szénásvartartalmánál fogva kedvezően befolyásolja az étvágyat és az emésztést. Mint hűsítő és üdítő ital a legelső minden vizek között. Járnyok idején jó ivóvíz. Saját forrást: **WAHLKAMPF és GÖRÖG** cég-nél Budapest, V. ker., Nádor-utca 17. szám.

Borszék fürdő
 Fűrdő-idején június 15-től szeptember 15-ig. —
 Automobil közlekedés Dédáról. 12224
 Fürdőorvos Dr. Ladányi József.

MARGIT GYÓGY-FORRÁS

(„Margittelep” Bereg megye) gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.
 Megrendelhető: **Édeskút L.-nél** Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácsán. 12096

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. **Erejtőszert gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágyserkentő, ideg-erősítő és vérjavító szer.**
 Készítéskor 1900. 5000-nél több orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
 Vásárolható a gyógyszerárakban álliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

HA FÁJ A FEJE,

ne tévovázék, hanem használjon azonnal **Beretvás-féle MIGRAIN-Pasztilát** Minden gyógyszerárban és drogériában kapható.
 mely 5 perc alatt mindenféle természetű ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Felhatalmazással min- den eddig ismeret szer. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is. 12108
 Főraktár: **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispest, Rákóczi-utca 6.**
 Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésnél. 12108

ZENEMŰVEKET ROZSNYAI KÁROLY

12164
 könyv- és zeneműkereskedésben **IV. ker., Muzem-körút 15. szám alatt. B6 zeneműregyék Ingyen.**

Rozsnyai Mátyas chininezukorkája

iztelen chininből.
 Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók felmei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.
Láz ellen! Nem keserű!
 Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.
 Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyai Mátyas** névalírása olvasható. 11266
Rozsnyai Mátyas gyógyszerész **Arad, Szabadság-tér.**

Rónai nagyszállóda Póstyén

legnagyobb kényelemre berendezve a radiumtartalmú kéniszappirólóben. 12145

+ Soványság +

Szép és telt testidomokat keleti erőporunk által, kitüntetve: Páris 1900, Hamburg 1904, Berlin 1903, 6-8 hét alatt 30 font súlygyarapodás, garantált ártalmatlan. Orvosi ajánlás. Szigorúan lekiismeretes. Nem szédít. Számos köszönőirat. Ára kartonként használati utasítással, postautalványval vagy utánvétellel, depóról nélkül 2 márká. Hygien. intézet. **D. Franz Steiner & Co.,** Berlin, 37, Königgrätzerstrasse 78. Budapestben kapható **Török József** gyógyszerárban Király-u. 12. 12310

Antiplysin

tudományos alapon készült hajszesz, mely a fejbőrt erősíti, a hajnövést előmozdítja. Rendes használat mellett a haj sűrű és hosszú marad. A megoszulástól, kopaszodástól megóv! Össze nem tévesztendő más értetlen hajszeszekkel.

Nincs többé hajhullás, kopasz fej, fejkorpa!

MARSCHALKÓ LEÓ gyógyszerész **Török Szt. Miklós** készítménye. 1 üvegy ára 2.50 K. Haszn. utasítással együtt.

Antiplysin

felülmul minden más szert, mely a hajhullást okozó betegséget megszünteti és a fejkorpát eltávolítja. Főként a hatékonyan fogva biztos óvszer ragályos haj- és szakál-betegségek ellen.
 Főraktár: **Dr. EGGER** „NADOR” gyógyszerárja Budapest, VI., Váci-körút 17.
Thalmayer és Seitz gyógyszer nagykereskedő **Zrínyi-utca 3. 12484**

A FRANKLIN-TÁRSULAT és LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE

IV., Egyetem-utca 4. szám

(Wodianer F. és Fiai) r.-t. VI., Andrassy-út 21. sz.

== kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: ==

I. FERENC JÓZSEF

Magyarország királya.

Irta

Dr. MÁRKI SÁNDOR

egyetemi tanár.

Pompás díszmunka. Több mint 100, a szöveg közé nyomott képpel és műmelléklettel.

Ara albumalaku pazar díszkötésben 20 korona.

WILDE OSZKÁR.

Dorian Gray

arczképe.

Regény.

Fordította Schöppfin Aladár.

Ara 4 korona.

Egyetemes Irodalomtörténet

III. kötet.

Szerkesztette

HEINRICH GUSZTÁV.

Tartalmazza a kelták és germánok, a skandinávok, az angolok, a németalföldiek és a németek irodalmát.

Feldolgozták: **Petz Gedeon, Erdélyi Károly, Voinovich Géza, Nagy Zsigmond, Heinrich Gusztáv.**

Közel 700 oldalnyi vastok kötet; 35 műmelléklettel és 148 szöveggéppel.

Ára díszes félbörkötésben 20 K.

A teljes öt kötet ára félbörkötésben 100 K.

POLITIKAI SZÁMTAN

A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából írták:

BEIN KÁROLY, BOGYÓ SAMU és HAVAS MIKSA.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület Fáy András alapítványának anyagi támogatásával.

KÉT KÖTET.

I. rész: A pénzügyi műveletek elmélete és gyakorlata.

II. rész: Az élet, — a rokkantsági és a nyugdíjbiztosítás elmélete és gyakorlata.

Ára 26 korona.

A SEMLEGESSÉG

ELMÉLETE.

Irta

Dr. FERENCZY ÁRPÁD

ügyvéd,

egyetemi magántanár, ny. r. jogakadémiai tanár.

Ára 3 korona.

Minden újságolvasónak nélkülözhetetlen!

Idegen Szavak Szótára

Együttal a nálunk használatos idegennyelvű szólások módok és szállóigék magyarázata.

Szerkesztette **RADÓ ANTAL.**

Második javított kiadás.

Ára csinos kötésben K 4.—

Nyelvünk tele van idegen szavakkal: latin, görög, német, francia, angol, olasz, orosz, sőt még török, arab, perzsa és szanszkrit szók is vegyültek bele, sőt vegyültek bele ma is napról-napra. **Ritka nyelvtudás az, aki mind e szavakat megérti.** A nagy közönség a felsorolt nyelvek közül **egyet-kettőt** ha tud, valamennyit tizezer közöttán egy! Ezeknek **lépten-nyomon** szükségük van tehát olyan könyvre, mely **az idegen szavakat megmagyarázza.**

Hányszor akad fenn kivált az **újvilágias** egy-egy előtte érthetetlen idegen szóban! Hányszor nem értenek kivált a **nők** egy-egy latin és görög szót, a minők napilapjaink minden számában, sőt regényekben és színdarabokban is **százszor** fordulnak elő! S hányan használják rosszul az ilyen szavakat, mert ninesnek tisztában értelmükkel, s ezzel neveltségessé teszik magukat.
 Az **Idegen Szavak Szótára**, melyet a legjelesebb magyar írók egyike, **Radó Antal**, a legnagyobb gondjal szerkesztett, mintegy tizezer idegen szót, szólásokat és szállóigét ölel fel, úgy hogy alig lesz rá eset, hogy valaki hiába forduljon hozzá utanutatásért. Azért **könyv helyet kell hogy találjon minden könyvtárban, bármily kicsinyben is.** Senki el ne legyen nélküle!

A kik nyaralni és fürdőzni mennek

ne induljanak útra a nélkül, hogy ne nézék volna át a

Magyar Könyvtár

(Szerkeszti Radó Antal) és

Olcsó Könyvtár

(Szerkeszti Gyulai Pál)

teljes jegyzékét, melyből a legkiválóbb és legolcsóbb olvasmányokat válogathatják ki. E jegyzéket minden könyvtáros ingyen adja; szivesen megküldi ingyen és bérmentve a kiadó-cég is.

Pekár Gyula

Ferrara-Ravenna-Firenze.

Körképek.

14 melléklettel és szövegbe nyomott 86 képpel.

Ára díszkötésben 8 korona.

Dr. Darvai Móricz

Benvenuto Cellini.

17 szöveggéppel és 18 műmelléklettel.

Ára díszkötésben 8 korona.

Malonyay Dezső

Munkácsy Mihály.

131 szöveggéppel és 21 műmelléklettel.

Két kötet.

Ára a két díszkötésű kötetnek 16 korona.

Magyar Könyvtár

Szerkeszti **RADÓ ANTAL.**

Elsőrangú hazai és külföldi írók regényei, elbeszélések, versek, színművek, ismeretterjesztő művek sorozata.

Minden füzet külön is kapható. 1-492. szám. Egy-egy szám ára 30 fillér.

Legújabbban megjelent füzetek:

- 482. **Prém József**, Munkácsy Mihály.
- 483. **Michel Provins**, Jelenetek. Ford. **Gábor Andor.**
- 484. **Lukianos**, A görög sport. Ford. **Jakobinyi Péter.**
- 485. **Szini Gyula**, Trilíbi és egyéb történetek.
- 486. **Katona Lajos**, Középkori Legendák és Pédák.
- 487. **Guy de Maupassant**, Az ékszerék. Ford. **Tóth B.**
- 488-489. **Wilde Oszkár**, Bunbury (The importance of being Earnest). Köznap komédia három felvonásban. Fordította **Mikes Lajos.**
- 490. **Targenyej Iván**, Pjետskov. Ford. **Ambrozovics Dezső.**
- 491. **Marcus Tullius Cicero** beszéde. Fordította **Szidarovszky János.**
- 492. **Somosi István**, A bélyeggyűjtés kézikönyve.

Olcsó Könyvtár

Szerkeszti **GYULAI PÁL**

Hazai és külföldi írók regényei és elbeszélései; versek, színművek és ismeretterjesztő művek.

Minden füzet külön is kapható. 1-1473. szám. Egy-egy szám ára 20 fillér.

Legújabbban megjelent füzetek:

- 1446-1449. **Machiavelli Miklós**, A fejedelem. Olaszból fordította **Orbán Dezső.**
- 1450. **A magyar szabadságharc német dalnokai**. Szemelvények Hartmann Móricz költeményeiből. Fordította **Kozma Andor.**
- 1451. **Gyulai Pál**, Emlékezés Deák Ferenczre.
- 1452-1453. **Istváni Pál**, Volter és Grizeldis. Bevezette és magyarázó jegyzetekkel kísérte **Vende Ernő.**
- 1454-1456. **Ihering Rudolf**, Küzdelem a jogért. Ford. **dr. Szilassy Cézár.**
- 1457-1463. **Mac Donagh Mihály**, Az angol parlament szokásai, furcsaságai és humora. Ford. **Huszár I.**
- 1464-1473. **Fogazzaro Antal**, A szent. Ford. **Vetési József.**

